

პასუხი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მიერ გაცემულ შენიშვნებზე ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმის პროექტის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით.

შენიშვნა: წარმოდგენილი კონცეფციის დონეზე არასაკმარისია ინფორმაცია ჯანდაცვითი სერვისების არსებული საბაზისო დონესა და პროფილზე, ასევე ჯანდაცვით სერვისებზე ზეგავლენის შეფასების და სამედიცინო დაწესებულებებით უზრუნველყოფის შესახებ.

პასუხი:

სამეგრელო- ზემო სვანეთის რეგიონი და ქალაქი ზუგდიდი

2018 წლის მონაცემებით სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში 21 საავადმყოფო-სამედიცინო ცენტრი და 275 ამბოლატორიულ-პოლიკლინიკური დაწესებულება ფუნქციონირებდა. რეგიონში არსებულ საავადმყოფოებში 565 საწოლი იყო განთავსებული.

სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონს 2018 წელს 1,709 ექიმი და 1,034 საექთნო პერონალი ემსახურებოდა. 2018 წლის განმავლობაში ამბოლატორიულ-პოლიკლინიკურ დაწესებულებებში ექიმთან მიმართვიანობის რიცხვმა 466 ათასი შეადგინა.

2019 წლის მონაცემებით, ქალაქ ზუგდიდის ტერიტორიაზე, 25 სამედიცინო დაწესებულება (გარდა სტომატოლოგიური კლინიკებისა) ფუნქციონირებს. მათი დიდი ნაწილი კერძო - 84%, ხოლო დარჩენილი 16% ადგილობრივი ან ცენტრალური ხელისუფლების საკუთრებაშია.

სამედიცინო დაწესებულებების 72% კარგ მდგომარეობაში იმყოფება, 16% სარეაბილიტაცია, 8% ახალშენებულია, ხოლო 4% ავარიულ მდგომარეობაშია.

გარდა აღნიშნული სამედიცინო დაწესებულებებისა, ქალაქ ზუგდიდში ფუნქციონირებს 50 სტომატოლოგიური კაბინეტი, რომლებიც შესაბამისობაშია დადგენილ სტანდარტებთან.

აღნიშნული ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ პირველი ეტაპის სამუშაოებში, კერძოდ კვლევის ტექსტურ ნაწილში გვ 142, ასევე დანართის სახით ზუგდიდის მერიის მოწოდებულ მასალაში, სადაც ცხრილის სახით არის წარმოდგენილი თითოეული ობიექტის დახასიათება.

შემოთავაზებული სამედიცინო დაწესებულებების საჭიროების შეფასება.

ქალაქი ზუგდიდი დაყოფილია ხუთ ადმინისტრაციულ უბანად, რომლებსაც სხვადასხვა ფართობი, მოსახლეობის რაოდენობა და სოციალური ინფრასტრუქტურა გააჩნიათ. დღევანდელი მდგომარეობით, ზუგდიდის ცენტრი ზედმეტად კონცენტრირებულია როგორც საჯარო, ასევე სოციალური ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით. შესაბამისად სხვადასხვა სერვისები მოსახლეობისთვის არ არის თანაბრად მისაწვდომი.

მეორე ეტაპის დოკუმენტაციაში, კონცეფციის ტექსტურ ნაწილში, თავი 5.2, „ქ. ზუგდიდის ადმინისტრაციული უბნების და საუბნო ცენტრების განვითარება“, დეტალურად არის აღწერილი თითოეული უბნის მოსახლეობის რაოდენობა, არსებული სოციალური ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა

და მისაწვდომობა. თითოეული უბანში არსებული ინფრასტრუქტურის და მისაწვდომობის შეფასების შემდგომ გამოვლინდა, რომ კოლხეთის და ეგრისის უბნებში რეკომენდირებულია პირველადი სამედიცინო ამბულატორიების დამატება.

დეტალური ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ მეორე ეტაპის დოკუმენტაციაში, ქ. ზუგდიდის გენერალური გეგმის კონცეფციის ტექსტურ ნაწილში, თავი 5.2; ქ. ზუგდიდის ადმინისტრაციული უბნებისა და საუბნო ცენტრების განვითარება; გვ 31, 32. ასევე გრაფიკულ ნაწილში, ფ-N4, N16, N22, სოციალური ინფრასტრუქტურის რუკაზე და დანართი N4 -შემოთავაზებულ სარეკომენდაციო მატრიცაში.

შენიშვნა: არსებული მდგომარეობა სოციალური ინფრასტრუქტურის შესახებ (ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის, ზოგადსაგანმანათლებლო და სხვა სოციალური და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის), რომელზე დაყრდნობით უნდა დასაბუთდეს შემდგომი განვითარების საჭიროება. „სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის № 260 დადგენილების დანართი 6-ის მონაცემთა ინდიკატორების მატრიცის შესაბამისად წარმოდგენილი არ არის შემდეგი ინფორმაცია:

ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის და ზოგადსაგანმანათლებლო ასაკის მაცხოვრებელთა და მათი ზრდის ტენდენციის შესახებ; ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის და ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში არსებული მდგომარეობა და შესაბამისობა ამ სფეროში მოქმედ კანონმდებლობასთან, მათი ინფრასტრუქტურული მდგომარეობის ჩათვლით, ფიზიკური აღზრდის და ღია სპორტული მოედნების არსებობის, გამწვანების შესახებ ინფორმაციები, რა საჭიროებები გამოიკვეთა მოქმედ ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის და საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, არის თუ არა მათი არსებული რესურსები საკმარისი უბნების მიხედვით და რა რესურსს საჭიროებს სამომავლო განვითარების პერსპექტივაში, თუ არის ამის საჭიროება, იმ ფონზე, როცა დემოგრაფიული მონაცემების მიხედვით, იკვეთება ქ. ზუგდიდის მოსახლეობის კლების ტენდენცია, აუცილებელია ასევე, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთათვის კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოთხოვნების გათვალისწინება.

პასუხი: 2018-2019 წლებში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში 62 სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულება ფუნქციონირებდა, რომელშიც ჩართულ ბავშვთა (აღსაზრდელები) რაოდენობა 4,025 შეადგენდა, ხოლო აღმზრდელ-პედაგოგად, აღმზრდელად და აღმზრდელის თანაშემწედ 463 ადამიანი იყო დასაქმებული. სკოლებთან ერთად ზუგდიდის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს ან უახლოეს მომავალში დაიწყებს ფუნქციონირებას 17 საბავშვო ბაღი.

სპორტული ინფრასტრუქტურა

ქ. ზუგდიდის ტერიტორიაზე 25 მინიფეხბურთის სტადიონია. ასევე არის სპორტ დარბაზი, ძიუდოს დარბაზი, ყინულის სასახლე, ჭადრაკის სასახლე და მშენებარე ცენტრალური საფეხბურთო მოედანი. ამ ინფრასტრუქტურის უდიდესი ნაწილი საჭიროებს რეაბილიტაციას. რეაბილიტირებულია მინი სტადიონების 64%, ძიუდოს დარბაზი და ყინულის სასახლე.

ზუგდიდში არსებული სპორტული ინფრასტრუქტურის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში.

	სულ	რეაბილიტირებული		საჭიროებს რეაბილიტაციას		მიმდინარეობს მშენებლობა	
		რაოდ.	%	რაოდ.	%	რაოდ.	%
მინი სტადიონი	25	16	64.0%	9	36.0%	0	0.0%
სპორტ დარბაზი	1	0	0.0%	1	100.0%	0	0.0%
ძიუდოს დარბაზი	1	1	100.0%	0	0.0%	0	0.0%
ყინულის სახლი	1	1	100.0%	0	0.0%	0	0.0%
ჭადრაკის სახლი	1	0	0.0%	0	0.0%	1	100.0%

საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურა

ზუგდიდში არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს განეკუთვნებიან სკოლები, ბაღები, კოლეჯები, უნივერსიტეტი და სხვადასხვა სახის წრეები.

ზუგდიდის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს 12 საჯარო სკოლა. მათი ზოგადი მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში:

საჯარო სკოლების ზოგადი მდგომარეობა

	რაოდ.	%
საჭიროებს სრულ რეაბილიტაციას	3	25.0%
საჭიროებს რეაბილიტაციას	5	41.7%
საჭიროებს კოსმეტიკურ რემონტს	1	8.3%
რეაბილიტაცია ჩაუტარდა მილენიუმის პროგრამის ფარგლებში	3	25.0%

როგორც ცხრილში მოცემული ინფორმაციიდან ჩანს, სკოლების დიდი ნაწილი სრულ (25%) ან ნაწილობრივ (41.7%) რეაბილიტაციას საჭიროებს. ზუგდიდში არსებული სკოლებიდან მხოლოდ ერთს სჭირდება კოსმეტიკური რემონტი, ხოლო სკოლების 25% რეაბილიტირებულია მილენიუმის პროგრამის ფარგლებში. სკოლებთან ერთად ზუგდიდის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს ან მომავალში დაიწყებს ფუნქციონირებას 17 საბავშვო ბაღი. მათი მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ცხრილში.

საბავშვო ბაღების მდგომარეობა

	რაოდ.	%

ასაშენებელია	4	23.5%
საჭიროებს რეაბილიტაციას	11	64.7%
რეაბილიტირებულია	2	11.8%

ისევე როგორც სკოლების შემთხვევაში, ზუგდიდში არსებული საბავშვო ბაღები დიდი ნაწილი საჭიროებს რეაბილიტაციას - 64.7%. ბაღების მხოლოდ 11.8% არის რეაბილიტირებული. აღსანიშნავია, რომ მოცემული 17 საბავშვო ბაღიდან 2-ის მშენებლობა დასრულებული არ არის და ჯერ-ჯერობით არ ფუნქციონირებს.

მოსწავლეთათვის და მოზარდებისთვის ზუგდიდში ფუნქციონირებს რამდენიმე თემატური წრე: საგუნდო სკოლა, 2 მუსიკალური სკოლა და ჭადრაკის წრე. იმ შენობებში, სადაც თემატური წრეები ფუნქციონირებს იგივე მდგომარეობაა, რაც სკოლების და ბაღების უმრავლესობაში - შენობები საჭიროებს სრულ ან ნაწილობრივ რეაბილიტაციას. ამასთან, ზუგდიდში ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლე, რომლის შენობა და ინფრასტრუქტურა ასევე საჭიროებს რეაბილიტაციას.

საინტერესოა, თუ რა საშუალო დატვირთვა აქვს ან შეიძლება ჰქონდეს თითოეულ საბავშვო ბაღსა და სკოლას, რომელიც ქალაქ ზუგდიდში მდებარეობს. სკოლამდელი ასაკის ბავშვების რაოდენობა 2014 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემების მიხედვით 3,350, ხოლო სკოლის ასაკის ბავშვების რაოდენობა 6,343 ადამიანია. ამ მონაცემების მიხედვით და იმის გათვალისწინებით, რომ ზუგდიდში მოცემული მომენტისთვის მხოლოდ 13 საბავშვო ბაღი ფუნქციონირებს მიიღება შედეგი, რომლის მიხედვითაც ერთი ბაღის საშუალო დატვირთვა, იმ შემთხვევაში თუ ყველა სკოლამდელი ბავშვის მშობელი/აღმზრდელი გადაწყვეტს საკუთარი შვილი/აღსაზრდელი საბავშვო ბაღში ატაროს, იქნება 257 ადამიანი.

დავთვალოთ სკოლის საშუალო დატვირთვა იმ შემთხვევისთვის, თუ სკოლის ასაკის თითოეული ბავშვი გადაწყვეტს სკოლაში სიარულს. ხსენებული მაჩვენებლის დასათვლელად საჭიროა სკოლის ასაკის ბავშვების რაოდენობა (6,343 ბავშვი) შევადაროთ სკოლების რაოდენობასთან, რაც 12-ის ტოლია. მიღებული მონაცემების გამოყენებით გამოთვლილი ტიპური სკოლის საშუალო დატვირთვა 528 ბავშვს უტოლდება.

საჯარო სკოლების და საჯარო საბავშვო ბაღების საფეხმავლო მისაწვდომობის თვალსაზრისით ჩატარებული კვლევის საფუძველზე, რომელიც მოიცავდა მომსახურების არეალებს და მათთან მისაწვდომ ქუჩათა ქსელს, გამოვლინდა შემდეგი გამოწვევა: ქალაქში არის ტერიტორიები, სადაც აღნიშნული ინფრასტრუქტურა და შესაბამისად საფეხმავლო მისაწვდომობა არ არსებობს. გარდა ამისა, კონკრეტულ უბნებში საჯარო სკოლების სიმცირის გამო, არსებული სკოლები გადატვირთულია და მხოლოდ ორი ცვლის ხარჯზე ხდება მოსწავლეთა დაკმაყოფილება. მაგალითისთვის შეგვიძლია ავიღოთ ზუგდიდის #2 და #4 საჯარო სკოლები, სადაც 1,200-ზე მეტი ბავშვი სწავლობს.

სასწავლო გარემოთი უზრუნველყოფა, მოსწავლეთა ჭარბი რაოდენობა საკლასო ოთახებში და საფეხმავლო მისაწვდომობის პრობლემა, ახალგაზრდობისთვის ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს. იგივე მდგომარეობაა საჯარო ბაღების შემთხვევაშიც, სადაც სხვადასხვა უბნებში მათი სიმწირე, არსებული ბაღების ზედმეტ დატვირთვას იწვევს, რაც გამოიხატება სასწავლო წელს არასაკმარისი რაოდენობის თავისუფალი ადგილებით. დასამატებელი სკოლების და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების შესახებ ინფორმაცია, რაოდენობა და ადგილმდებარეობის განსაზღვრა იხილეთ ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმის კონცეფციის ტექსტურ ნაწილში, თავი 5.11 სკოლები და ბაღები (გვ 59,60) და გრაფიკულ ნაწილებში (ფურც N 23, 24.)

შენიშვნა: გეგმაში გათვალისწინებულ უნდა იქნეს სხვადასხვა სოციალური ჯგუფებისთვის ადგილობრივად დასაქმების ზრდის შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაცია. დასაქმების შესაძლებლობები პირდაპირპროპორციულია ასევე ცხოვრების ჯანსაღი წესის გაუმჯობესების ტენდენციებთან. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით, უმუშევრობა ასოცირებულია ავადობის რისკის გაორმაგებასთან და 60%-ით ნაკლებია გამოჯანმრთელების ალბათობა. უმუშევრობა ხელს უწყობს თამბაქოს, ალკოჰოლის ჭარბ მოხმარებას, შესაბამისად ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესებას და ავადობის გაზრდას (ღვიძლის ციროზს, წყლულოვან დაავადებებს, ფსიქიკურ დარღვევებს) და ხელს უწყობს სუიციდის შემთხვევების ზრდას. დასაქმების აქტიური პოლიტიკა და მიზანმიმართული სოციალური დაცვის სისტემა ამცირებს უმუშევრობის გვერდით ეფექტებს. წარმოდგენილი ქალაქგანვითარების გეგმა უნდა ასახავდეს და შესაბამისობაში იყოს იმ პრიორიტეტებსა და ამოცანებთან, რომელიც განსაზღვრულია „სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგიის 2014-2021 წწ“-ში.

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტისათვის, როგორც სოფლის მეურნეობის პროდუქციის მწარმოებელი რეგიონისთვის, აქცენტი გადატანილი უნდა იყოს სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების განვითარებაზე, ასევე ქ. ზუგდიდის ინფრასტრუქტურულ გაფართოებასა და ტურიზმის ხელშეწყობაზე.

პასუხი:

კონცეფციაში დასაქმების ზრდის შესაძლებლობის ძირითად ფაქტორად მიგვაჩნია წარმოების განვითარება. ზუგდიდის ტერიტორიაზე წარმოდგენილია ყოფილი სამრეწველო შენობა-ნაგებობები და ტერიტორიები, რომლებიც დიდი ხანია არ ფუნქციონირებენ. მნიშვნელოვანია მათი დიდი ნაწილის შენარჩუნება მრეწველობის სამომავლო განვითარებისათვის, რადგან მრეწველობა ერთ-ერთ ყველაზე დიდი დამსაქმებელია.

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნულ საწარმოებს ჯერ კიდევ შემორჩენილი აქვთ გარკვეული სახის ინფრასტრუქტურა, რომელთა აღდგენაც შედარებით ნაკლებ ფინანსურ ძალისხმევას მოითხოვს.

წარმოების განვითარებისათვის უპირველესყოფლისა მნიშვნელოვანია ქ. ზუგდიდში და მის მიმდებარე სოფლებში არსებული მოთხოვნის შეფასება ისეთ პროდუქტებზე, რომელთა წარმოებაც აღნიშნულ საწარმოო ტერიტორიებზე იქნება შესაძლებელი და შემდეგ შესაბამისი ინდუსტრიული პარკების განვითარება.

ქ. ზუგდიდის საზღვარში სულ 20 მსხვილი საწარმო ფუნქციონირებდა, ი. ქ. კ. (ინგურ-ქაღალდ-კომბინატი); ფაიფურის ქარხანა, სამგზავრო ავტობუსების საწარმო, საავიაციო ქარხანა, №12 სამშენებლო ტრესტი; საქსოვი ფაბრიკა; ყველ-კარაქის ქარხანა; ღვინის ქარხანა; საკონსერვო ქარხანა; ლუდისა და ლიმონათის ქარხანა; საშენ მასალათა კომბინატი; გაზის საწარმო, №1 ავტოსატრანსპორტო საწარმო; ტაქსო-მოტორის საწარმო; ეთერზეთების კომბინატი; ჩაის საწნეხი კომბინატი; ჩაის ფაბრიკა №1; პარკსაშრობი, სადრენაჟო ქარხანა; საქსოფლტექნიკა; ტუნგოს საწარმო.

აღნიშნულ საწარმოებში დასაქმებულთა რაოდენობა შეადგენდა 8,250 ადამიანს, მათში არცერთი არ იყო საფრთხის შემცველი. დღეის მდგომარეობით არცერთი საწარმო არ მუშაობს პირველადი ფუნქციით. საქსოვი ფაბრიკის, საავიაციო და ფაიფურის ქარხნის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს თხილის გადამამუშავებელი ქარხანა.

გენერალური გეგმის წარმოდგენილი კონცეფციით საქსოვი ფაბრიკის, საკონსერვო ქარხნის ლუდის და ლიმონათის ქარხნის, №1 ავტოსატრანსპორტო საწარმოს და ჩაის საწნეხი კომბინატის ტერიტორიები განვითარდება სხვა ფუნქციით (ბრაუნფილდებად). იხ. რუკაზე მწვანე კონტურით შემოხაზული ტერიტორიები.

თავდაპირველად, ინდუსტრიულ პარკების განვითარებისათვის, სავარაუდოდ საჭირო იქნება მცირე ნაწილი არსებული საწარმოო ტერიტორიებისა, მაგრამ საწარმოო ტერიტორიების შენარჩუნება საწარმოო დანიშნულებით ქალაქის სამომავლო განვითარებისათვის აუცილებელია.

ასევე დასაქმების ზრდის შესაძლებლობებაზე დეტალური ინფორმაცია განხილულია კონცეფციის ტექსტურ ნაწილში, თავი - ეკონომიკური განვითარების ხედვა, იხ. გვ 62-68; ქვეთავი 8, სოციალური კვლევის შედეგად გამოვლენილი გამოწვევები და სამომავლო განვითარების ხედვა; იხ. გვ 69-70-71; დანართში ტურიზმის განვითარების ხედვა. სადაც თემატურად არის ჩაშლილი სხვადასხვა დარგების განვითარების და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის შესაძლებლობა.

შენიშვნა: წარმოდგენილ გენერალური გეგმის კონცეფციაში მთავარი აქცენტია ქ. ზუგდიდის როლზე შავი ზღვის აუზის რეგიონში და მთლიანად საქართველოს და დასავლეთ საქართველოს აგლომერაციულ/მეტროპოლიურ ჭრილში. უმუშევრობის დამღვეისათვის ყურადღება გამახვილებულია ქ. ზუგდიდიდან 28 კმ-ის მოშორებით ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის განვითარების პერსპექტივაზე, ამავე დროს ყურადღების მიღმა დარჩენილი ქ. ზუგდიდთან ახლოს მდებარე უნიკალური ცაიშის ბალნეოლოგიური კურორტის განვითარების პერსპექტივა. სამეგრელოს რეგიონის ეკონომიკის განვითარებისათვის მიზანშეწონილია გამოყენებული იქნეს ზუგდიდი-ცაიშის თერმული წყლის საბადოს ჭაბურღილების პოტენციალი. გენგეგმის შედგენის დროს, აუცილებელია ხაზი გაესვას ზუგდიდი-ცაიშის საბადოს თერმული წყლის, როგორც ბუნებრივი სამკურნალო რესურსის, დიდ როლს რეგიონის ეკონომიკის და მდგრად განვითარებაში. ცაიშის ადგილმდებარეობიდან და რეგიონში არსებული ტურისტული ობიექტების სიმრავლიდან გამომდინარე, სამკურნალო ტურიზმის დროული განვითარება ხელს შეუწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას და მიმდებარე სოფლების მეურნეობის განვითარებას. კურორტ ცაიშის ტერიტორიის ფუნქციურ გადანაწილებამდე, უპირველესად, უნდა დადგინდეს მინერალური, ბუნებრივი სამკურნალო რესურსების დაცვის მიზნით სანიტარიული დაცვის ზონები, რომელიც განისაზღვრება „კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარიული დაცვის ზონების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

პასუხი:

ცაიშის საკურორტო პოტენციალის გამოყენება

სოფელი ცაიში (შემდგომ ცაიში) ბალნეოლოგიური საკურორტო ადგილია საქართველოში, სამეგრელო-ზემო სვანეთის მხარის ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში, ოდიშის დაბლობზე, მდინარე ჯუმის სანაპირო, ზღვის დონიდან 50-250 მეტრი. სოფელი ქ. ზუგდიდიდან 10 კმ-ის დაშორებით, სოხუმ-თბილისის გზატკეცილზე მდებარეობს. 2014 წლის აღწერის მონაცემებით სოფელში ცხოვრობს 1,526 ადამიანი.

ცაიში, როგორც კურორტი მინერალური წყლებით უძველესი დროიდანაა ცნობილი. ამ მინერალურ წყლებს, მსგავსად ახლომდებარე კურორტების წყლებისა „მენჯს“ უწოდებენ. ცაიშში არსებობს სამი ტიპის მინერალური წყალი და სამკურნალო ტალახი. მინერალური წყლების ტიპები:

1. ჰიპერთერმული ($t - 81^{\circ}-82^{\circ}\text{C}$), სუსტად მინერალიზებული ($M - 3,5$ გ/დმ³-მდე) სუსტად გოგირდწყალბადიანი (სუსტად სულფიდური (H_2S 30-45 მგ/დმ³) ქლორიდულ ნატრიუმის მინერალური წყლები;
2. ჰიპერთერმული ($t - 81^{\circ}-82^{\circ}\text{C}$), საშუალო მინერალიზაციის ($M - 11,2-13,2$ გ/დმ³-მდე) სუსტად გოგირდწყალბადიანი (სუსტად სულფიდური H_2S 30-45 მგ/დმ³), აზოტიანი, კაჟიანი, ქლორიდულ-ნატრიუმის მინერალური წყლები;
3. სუსტად მინერალიზებული ($M - 1,6-2$ გ/დმ³-მდე), აზოტიანი, კაჟიანი, ქლორიდულ-სულფატური, ნატრიუმის კალციუმის მინერალური წყლები, რომელთა ტემპერატურა $24-26^{\circ}\text{C}$.

ამ მინერალურ წყალში კაჟის - Si - შემცველობა მას უნიკალურს ხდის. კაჟიანი მინერალურ წყლებს ახასიათებს ანტიტოქსიური, ანტისეპტიური მოქმედება, აწესრიგებს ძირითად ცვლას, აუმჯობესებს ძვალ-ხრტილოვანი ქსოვილის, ასევე კანის მდგომარეობას. ამცირებს ათეროსკლეროზის განვითარების რისკს.

ქლორიდულ-ნატრიუმის კაჟიანი წყალი, ასევე ხელს უწყობს იმუნიტეტის ამაღლებას, ნაღვლდენას - ღვიძლის დაავადებების დროს, ზოგადი ტონუსის და ნივთიერებათა ცვლის მომატებას, გამოიყენება კუჭ-ნაწლავის ანთებითი პროცესის სამკურნალოდ. მისი დანიშვნა უნდა მოხდეს სპეციალისტის მიერ.

გასული საუკუნის 50-60-იან წლებში ცაიშში ღრმა (725 მ) ჰაბურდილიდან მიღებულ იქნა ახალი ტიპის მინერალური წყლის შადრევანი (ხელოვნური გეიზერი). ამ წყლების დებიტი დღე-ღამეში 3 მილიონ ლიტრს აღემატებოდა. იგი ეკუთვნის გაზოვან, აზოტოვან-მეთანოვან ჰიპერთერმულ წყლებს, გოგირდწყალბადის მცირე შემცველობით, წყალი რთული შემადგენლობისაა, უახლოვდება წყალტუბოს მინერალურ წყლებს, განსხვავდება მათგან მაღალი ტემპერატურით და მასში იოდის არსებობით.

ცაიშის საბადოზე 1992 წლამდე 18 ჰაბურდილი იქნა გაბურღული, რომელთაგან დღეისთვის ნახევარი მაღალპროდუქტიულია, რაც ნათლად ჩანს ქვემოთ მოყვანილი ცხრილიდან.

ჰაბურდილი	ამპლიტუდა	დებიტი	t - °C	მაქს. ატმ. წნევა
3	90.0	3000	84	1.0
1სყ	39.0	1700	82	4.4
1თ	50.0	3800	87	3.0
2თ	60.0	2800	86	2.6
8თ	35.0	6000	84	5.3
10თ	30.0	4000	90	6.2
13თ	61.3	2500	84	2.5
14თ	32.0	4000	84	4.0
17თ	44.8	3500	84	5.0

ცაიშის მინერალური წყლები ეკუთვნის ჰიპერთერმულ რადიოაქტიურ სულფატურ-ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდულ-კალციუმ-ნატრიუმ-მაგნიუმ-გოგირდწყალბადიან წყლებს. კათიონებიდან სჭარბობს ნატრიუმი და კალციუმი, ანიონებიდან - სულფატ-ქლორი და ჰიდროკარბონატი. წყალში არ შედის ძლიერ მოქმედი ტოქსიური ელემენტები, რის გამოც სამკურნალოდ გამოყენების ფართო პერსპექტივა აქვს.

გაზური კვლევის ანალიზი:

ცდის დასახელება	სხვა მჟავე გაზები	O2	H2	CO	CH4 + მძიმე გაზები	N2 + იშვიათი გაზები
ახალი წყლის t – 83°C; ჰაერის t - 27°C	32,8	2,0	0,0	0,0	2,6	62,6
pH – 7,2	36,2	---	---	---	2,9	60,9

ცხრილში გაზების შემადგენლობა ნაჩვენებია % მოცულობის მიხედვით.

ეს წყლები შეიცავს ნახშირმჟავა გაზს და აზოტს, რომელიც მისი ქიმიური შემადგენლობის მნიშვნელოვანი სამკურნალო ფაქტორია. იგი დადებითად მოქმედებს საყრდენ-მამოძრავებელი, ტრამეზის, პერიფერიული ნერვული სისტემის და ზოგიერთ სხვა დაავადებათა შემთხვევაში; მასში აზორის არსებობა უფრო სრულყოფილს ხდის მის სამკურნალო ეფექტს.

ამ წყალზე სისტემატიურად ტარდებოდა ქიმიური შემადგენლობისა და დებიტის კვლევა, ამ მხრივ წყალს ცვლილება არ განუცდია.

ასევე ჩატარდა ყველა ჰიპერთერმული წყაროს ქიმიური ანალიზი (რომელთა რაოდენობა 10-მდეა) და დებიტის კვლევა - იგი უცვლელია, რაც განპირობებულია ამ წყლების მაღალი წნევით. აქ ასევე კარგი სარეინჟექციო (საბადოს დაცვა დაცლისგან) პირობებია.

ცაიშის ჰიპერთერმული წყალი მიეკუთვნება რთული ქიმიური შემადგენლობის მინერალურ წყალს, ამდენად ამ მინერალური წყლების დანიშნულებისამებრ გამოყენება არ ხდება, მაშინ როდესაც მათ სამკურნალოდ გამოყენების ფართო პერსპექტივა აქვთ.

გარდა აღნიშნული წყაროებისა, ცაიშში (ურთას მთის კალთებზე) არსებობს მინერალური წყალი, რომელშიც გოგირდწყალბადის შემცველობა 100 მგ-მდეა ლიტრში. აქ არის ასევე „სოდიან-კუჭის“ წყალი და „ცივი აბანო“ - ზაფხულის ტემპერატურით +5° +6°C.

ცაიშის ძველი მინერალური წყლების ამოსვლის რაიონში (რომლის ტერიტორია თითქმის ერთ ჰექტრამდეა) 2-3 მ-ის სიღრმეზე მიწის ფენა კუპრისფრადაა შეღებილი - ეს კონსისტენციით რბილი ტალახია, პლასტიკური, აქვს გოგირდწყალბადის სუნი, მიეკუთვნება ეგრედწოდებული წყაროს ტალახებს და შეიცავს მიკროელემენტების (Fe, Ti, Fr, I და სხვა) დიდ რაოდენობას. ტალახს პელოიდოთერაპიისთვის იყენებენ.

წლების განმავლობაში მრავალი მეცნიერული კვლევა, დაკვირვება, სამედიცინო ნაშრომი და მოხსენება მიედგინა ცაიშში ჩამოსულ ავადმყოფთა გამოკვლევას, რომელთაგან ნახევარზე მეტს საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემის სხვადასხვა პათოლოგიები წარმოადგენდნენ. აღწერილია შემთხვევები, რომ ავადმყოფები, რომელთაც სრულიად არ შეეძლოთ სიარული ან დადიოდნენ ყავარჯნებით, აქ ჩატარებული მკურნალობის შედეგად უჯოხოდ, მკვეთრად გაუმჯობესებული მდგომარეობით ბრუნდებოდნენ უკან.

ავადმყოფთა საკმაოდ დიდ რაოდენობაზე დაკვირვების შედეგად დადგინდა, რომ ცაიშის ორივე, ცივი და ცხელი მინერალური წყლის გავლენით ჩქარდება, როგორც ჭრილობის შეხორცებით, ასევე დაზიანებული ძვლისა და ნერვული ღეროს აღდგენითი პროცესები. უმჯობესდება ტროფიკული წყლულის, ოპერაციის შემდგომი ნაწიბურის, ინფილტრატებისა და შეხორცებათა გაწოვა, რაც ხელს უწყობს ოპერაციული ჩარევის შემდგომ გამოჯანმრთელების დაჩქარებას.

ცაიშის ჰიპერთერმული წყლის მოქმედება ეფექტური აღმოჩნდა ქრონიკული პარაპროქტიტის და ბუასილით დაავადებათა შემთხვევაში. ცაიშის ახალი მინერალური წყლის ცივი სახით მიღებისას უმჯობესდება ნაწლავთა პერისტალტიკა, ქრება ყაბზობა, იხსნება დისკომფორტის შეგრძნება კუჭის არეში.

ცაიშის ჰიპერთერმული წყალის ადგილობრივი 33-35°-ის აბაზანები დადებითად მოქმედებს კონიუქტივების, ბლუფარიტების შემთხვევაში. აბაზანის მიღების თავისებურება მდგომარეობს იმაში, რომ მკურნალობა მიმდინარეობს მუდმივად გამდინარე წყალში, (ანუ მინერალური წყალი პროცედურის დასრულებამდე განუწყვეტლივ შემოედინება აბაზანაში და გაედინება), რითაც წყალი მუდმივად ინარცუნებს ფიზიკო-ქიმიურ და სამკურნალო თვისებებს, ერთგვაროვნებასა და ტემპერატურას.

გამომდინარე მრავალწლოვანი დაკვირვებიდან, ანალიზის შედეგებიდან და არსებული ლიტერატურული მონაცემებიდან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ზემოაღნიშნული მინერალური წყლები დადებით ზეგავლენას მოახდენს შემდეგი დაავადებების დროს:

- გულ-სისხლძარღვთა სისტემის დაავადებანი;
- საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებები;
- შარდ-სასქესო სისტემის დაავადებები;
- გინეკოლოგიური დაავადებანი;
- ხერხემლისა და საყრდენ - მამოძრავებელ ორგანოთა სისტემის დაავადებები;
- ნერვული სისტემის დაავადებანი;
- ენდოკრინული სისტემის და ნივთიერებათა ცვლის მოშლით გამოწვეული დაავადებები;
- კანის დაავადებანი;
- თვალის დაავადებანი;
- სასუნთქ ორგანოთა დაავადებები;

კურორტზე, გარდა ძირითადი პროგრამისა, ასევე შესაძლებელია ჩატარდეს დაღლილობისა და დამაბულობის მომხსნელი, ძალისა და ენერჯის აღმდგენი და სხეულის გამაჯანსაღებელი 1-და 7-დღემდე მოკლე ინდივიდუალურად შერჩეული Spa პროგრამა; სამკურნალო, ფიზიკულტურა მინერალურ წყალში; სამკურნალო მასაჟი მინერალურ წყალში; შხაპი შარკო-მინერალური წყლით; ფიზიოთერაპიული პროცედურები; სამკურნალო ტალახის აპლიკაციები (პელიოდოთერაპია). კანის კოსმეტოლოგიური გაწმენდა, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ორგანიზმის გაწმენდას. დაგროვებული ტოქსინები და შლაკები, ზედმეტი სითხე გამოდის ორგანიზმიდან.

ქვემოთ მოცემულია ის Spa პროცედურები და ტექნოლოგიები, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს კურორტზე.

- მინერალური წყლის აბაზანები: ოზონით, ფიტო-მინერალური (მარგალიტი, ქარვა) დანამატებით;
- აღმოსავლური აბაზანა-აიურვედული მკურნალობისთვის მოსამზადებელი;
- ხერხემლის ჰორიზონტული გაჭიმვა მინერალურ წყალში;
- წყალქვეშა (ჰიდრო) მასაჟი მინერალურ წყალში;
- სამკურნალო ფიზიკულტურა მინერალურ წყალში, ჰიდროკინეზი;
- სამკურნალო ფიზიკულტურა დარბაზში;
- მასაჟი: კლასიკური სამკურნალო მასაჟი ხელით, აღმოსავლური შიაცუ-ვაცუ ჰიდრომასაჟი ნელსაცხებლებით, ტიბეტური მასაჟი, აიურვედული მასაჟი, ტაილანდური 4-ხელით მასაჟი, ჰაიტური, კალიფორნიული, სხეულის ლიმფოდრენაჟული მასაჟი, ანტიცელულიტური, სპორტული, ანტისტრეს, ენერჯის აღმდგენი მასაჟი, რეფლექსოთერაპია, ქვით და მინერალებით თერაპია, არომათერაპია;
- გინეკოლოგიური ირიგაცია მინერალური წყლით;
- ჰიდრო-ვიბრო მასაჟი მინერალურ წყალში;
- ცირკულარული შხაპი მინერალური წყლით;
- შხაპი შარკო; ელექტროთერაპია, იონოფორეზი-მინერალური წყლით;

- ფიზიოთერაპიული პროცედურები; ელექტოთერაპია, იონოფორეზი, ელექტრომაგნიტური ჰიპერთერმია, მაგნიტოთერაპია, ბიოთრეიკი, ლაზეროთერაპია, ულტრაბგერით მკურნალობა, ფოტოთერაპია;
- ჰიდროკოლონოთერაპია;
- მექანოთერაპია მინერალურ წყალში;
- სამკურნალო ტალახით მკურნალობა (პელიოიდოთერაპია): აპლიკაციები, მკურნალობა თერმული ტალახით+ზღვის მინერალები და წყალმცენარეები (ე.წ. "FANGO");
- კანის მოვლა და სილამაზე: სახის და ტანის ესთეტიკური მედიცინა, სხეულის კორექცია - „გოლფ ბიუთითრემ პროფი“ - ღრმად შეღწევადი სითბური ბანდაჟი, ამპელოთერაპია, პილინგი-აიუვედული, ხილით, ყავით; სახის თერმული გაწმენდა, სახის ლიმფოდრენაჟი, ბიოლიფტინგი, მიოლიფტინგი, ანტი-სტრეს სახის მასაჟი, შოკოლადის ნიღაბი, დეტოქსიკაცია, ეპილაცია ცვილით - ე.წ Waxing-ი, ნაოჭების გასწორება, მეზოთერაპია-ინექციური და არაინექციური, სახის და ტანის კოსმეტიკული გაწმენდა, სახის თერმაჟი, მაკიაჟი, პეიკური-მანიკური და ბოლოსჯანმრთელი კანი ხომ კარგ განწყობას უქმნის ადამიანს ეს კი ახალგაზრდული სულის და ჯანმრთელობის საწინდარია;
- ფიტნესი: ინდივიდუალური და ჯგუფური ვარჯიშები დარბაზში, წყალში -- აქვააერობიკა, იოგა და ჩინურ დო-ინი (Do-in), სპორტული სიარული (ე.წ. Nordic Walking), შესაძლებელია მინი გოლფი;
- აიურვედული თერაპია ჰიდროთერმულ პროცედურებთან ერთად. განაპირობებს გონების და სხეულის სრულ ენერგეტიკულ ბალანსს;
- ანტიცელულიტური პროცედურები; ჰენატო-ლიმფოდრენაჟი, მასაჟი, ბალანსირებული დიეტა;
- წელის ტკივილის საწინააღმდეგო ეფექტური პროცედურები: თერმული აბაზანა, ტალახი, რეფლექსოთერაპია, მასაჟი, სპეცვარჯიშები, რელაქსაცია;
- ნაფტალანოთერაპია;
- ბიოლოგიური მედიცინა-ჰომეოპათია, ჰომოტოქსიკოლოგია, რეფლექსოთერაპია, ბიოპუნქტურა;
- პროგრამა ჯანმრთელი ქვედა კიდურები;
- ინჰალაციური თერაპია;
- ალფა მასაჟი - ის სპეციალური კაფსულის მეშვეობით ტარდება, რომელიც ორგანიზმის ყველა სენსორულ წერტილზე ზემოქმედებს. შედეგად იხსნება დამაბულობა, იზრდება გამძლეობა ფიზიკური დატვირთვის მიმართ, ორგანოები და სისტემები კი ურთიერთშეთანხმებულად, ჰარმონიულად იწყებენ მუშაობას;
- ფიტოთერაპია, ენოთერაპია, ამპელოთერაპია, აპითერაპია, ალპურ ბალახში გახვევა;
- თალასოთერაპია; ზღვის წყალთ და წყალმცენარეებით მკურნალობა.
- ჰიდროკოლონოთერაპია;
- დუბაჟი;
- ჰირუდოთერაპია;
- ოზონოთერაპია;
- კრიოთერაპია;
- ოქიგენოთერაპია;
- თურქული კასრი-ჰიპერტონიკებისთვის;
- სპელეოთერაპია (მღვიმის კეთილმოწყობის დასრულების შემდეგ).

SPA ფილოსოფია მარტივად ასე შეგვიძლია ჩამოვაცალიბოთ; ჰიდროთერაპია-პელიოიდოთერაპია, ესთეტიკური თერაპია, ანტი-სტრეს ფიზიკური და სულიერი ძალის აღმდგენი თერაპია, ჯანსაღი კვება, აქტიური ქიზიკური და სულიერი დასვენება, რომელთა განხორციელება სრულყოფილად და ეფექტურად შესაძლებელია ცაიშის მინერალური წყლების გამოყენების საფუძველზე.

ცაიშის ტურისტული პოტენციალი

იმისთვის რომ ქალაქი ზუგდიდში გაიზარდოს ტურისტების რაოდენობა, ისე რომ არ მოხდეს ქალაქის გადატვირთვა, მნიშვნელოვანია შეიქმნას მრავალფეროვანი ტურისტული მომსახურებები და განვითარდეს მის მიმდებარედ არსებული სხვა ტურისტულად საინტერესო დანიშნულების ადგილები. სწორედ ერთ-ერთი მათგანია ბალნეოლოგიური კურორტი „ცაიში“. ტურისტული ნაკადების ცირკულაცია ცაიშსა და რეგიონალურ ცენტრს შორის სტიმულს მისცემს ორივე დანიშნულების ადგილს.

როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა ცაიში ბალნეოლოგიური კურორტია, მდიდარია ბუნებრივი რესურსებით, განსაკუთრებით აღმანიშნავია ბუნებრივი წყაროები.

გარდა ბუნებრივი სამკურნალო წყლებისა, ცაიშში ასევე გავრცელებულია უნიკალური ფლორის და ფაუნის წარმომადგენლები, ასევე მნიშვნელოვანია მდინარე, რომლის რესურსის გამოყენებაც შესაძლებელია წყლის სათავგადასვლო აქტივობებისათვის, როგორცაა მაგალითად კაიაკინგი.

ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა, ბუნებრივი პირობები, სუბტროპიკული ჰავა, დადებითი კლიმატური ფაქტორები და კურორტის პერსპექტიულობა ცაიშის სამკურნალო ფაქტორების წლის ყველა დროში ეფექტურად გამოყენების საშუალებას იძლევა.

ასევე აღსანიშნავია კულტურული რესურსიც, რომელიც მატერიალურ კულტურაში გამოიხატება ძველი რელიგიური ძეგლების არსებობით. IX საუკუნიდან ცაიში წარმოადგენდა საეპისკოპოსო კათედრას (ზუგდიდისა და ცაიშის ეპარქია). სოფელში დგას XIII-XIV საუკუნეების ეკლესია, ასევე XVII საუკუნის ეკლესია “ჯეგეთა”. არამატერიალური კულტურას რაც შეეხება, აქ შეგვიძლია ავღნიშნოთ სამეგრელოში არსებული სამზარეულო, ტრადიციები, ყოფითი ცხოვრების სხვა მახასიათებლები.

მიუხედავად მდიდარი ტურისტული რესურსებისა, ამჟამად კურორტზე ფაქტორბრივად არანაირი ტურისტული მომსახურება და ინფრასტრუქტურა არ არსებობს (მხოლოდ 2 საოჯახო სასტუმრო იძებნება ინტერნეტ სივრცეში). შესაბამისად ძალიან მნიშვნელოვანია აღნიშნული რესურსის ათვისება და სხვადასხვა ტიპის ტურისტული მომსახურებების განვითარება:

- რეკრეციული და გამაჯანსაღებელი ტურიზმი - თანამედროვე ტიპის, მაღალი კლასის განთავსების ობიექტების გახსნა, რომლებსაც ექნებათ სპა ცენტრები და გამაჯანსაღებელი აქტივობები.
- სათავგადასავლო ტურიზმის განვითარება - თემატური სალაშქრო მარშუტების მოწყობა, მდინარის სათავგადასავლო აქტივობების განვითარება და ა.შ
- აგრო ტურიზმი და გასტრონომიული ტურიზმი - მცირე საოჯახო მეურნეობების ხელშეწყობა, საოჯახო ტიპის განთავსების ობიექტების, აგროტურისტული მეურნეობების, რეწვის ობიექტებისა და კვების ობიექტების განვითარება.

კურორტის განვითარება რაიონულ ცენტრთან ერთად ბიძგს მისცემს სამეგრელოს სხვა რეკრეაციული ზონების განვითარებას. ასევე ხელს შეუწყობს დივერსიფიცირებული, უნიკალური ტურიტურისტული შეთავაზებების ჩამოყალიბებას, რაც საწინდარია ტურიტის ხანგრძლივად დაყოვნებას, როგორც უშუალოდ ზუგდიდში ისე ზოგადად რეგიონში. აღნიშნული კი გაზრდის მომსახურების ობიექტების რაოდენობას, შესაბამისად დასაქმებულების რაოდენობას და ეკონომიკურ შემოსავლებს ასევე ხელს შეუწყობს რეგიონის პოპულარიზაციას საერთაშორისო მასშტაბით.

სანიტარული დაცვის ზონები

„ტურიზმისა და კურორტების შესახებ“ შესახებ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის მე-7 პუნქტის შესაბამისად საქართველოს საკურორტო რესურსების დაცვისა და რაციონალური გამოყენების მიზნით თითოეული კურორტებისა და საკურორტო ადგილისათვის იქმნება სანიტარული დაცვის ზონები. რადგან მიმდინარე პროექტი ითვალისწინებს მხოლოდ ქალაქ ზუგდიდის ტერიტორიის გენერალური

გეგმის და ქალაქ ზუგდიდის ცენტრის განაშენიანების გეგმის მომზადებას, შესაბამისად კურორტ ცაიშის (რომელიც ქალაქ ზუგდიდის საზღვრებს გარეთ მდებარეობს) სანიტარული ზონების განსაზღვრა არ წარმოადგენს საპროექტო გუნდის უფლებამოსილებას.

შენიშვნა:

გადამდები და არაგადამდები დაავადებების და მათი რისკ-ფაქტორების არსებული ტენდენციების შეფასებისა და მათი შემცირების ღონისძიებების შესახებ. სგმ სკოპინგის ფარგლებში შესწავლილი უნდა იქნეს ქ. ზუგდიდისათვის გადამდები და არაგადამდები დაავადებების არსებული ტენდენციები, ხოლო დაავადებების ტვირთის შემცირების ღონისძიებები უნდა გათვალისწინდეს შესაბამის მიმართულებებში.

პასუხი:

2019 წლის განმავლობაში ზუგდიდის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრში სასწრაფო და რუტინული შეტყობინების საფუძველზე დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონულ ინტეგრირებულ სისტემაში (დზეი) დარეგისტრირებული იქნა ინფექციური დაავადებების 6,633 შემთხვევა. მათ შორის ტუბერკულოზზე საეჭვო 120 შემთხვევა, რომელთა შორის აქტიური ტუბერკულოზი მგბ(+) დაუდასტურდა 41-ს, მგბ(-)59-ს, ტუბერკულოზის ინფექციის კერებში 193 კონტაქტირებულ პირს ჩაუტარდა სკრინინგული კვლევა, დამყარდა მეთვალყურეობა აქტიური ტუბერკულოზის გამოვლენის მიზნით.

დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრიდან მიღებული იქნა ტუბერკულოზით დაავადებული „შეწყვეტილი მკურნალობის ან ცუდი დამყოლობის“ მქონე 7 ბენეფიციარი. მოძიებული იქნა აღნიშნული პირები, მიეცათ ინფორმაცია დაავადებულსა და მათ კონტაქტირებულ პირებს დაავადების სიმძიმის, მისი გართულების და მკურნალობის შესახებ. ორმა პირმა განაგრძო მკურნალობა. თითოეულზე შეივსო სტანდარტული კითხვარის ფორმა.

მართვადი ინფექციებიდან რეგისტრირებულია 279 შემთხვევა. მათ შორის წითელას 255 შემთხვევა, 142 შემთხვევა 15 წლამდე ასაკის, წითურას-1, ყბაყურას-4 და ყვიანახველას - 28 შემთხვევა, 15 წლამდე ასაკის-29. გამოვლენილ კერებში ჩატარდა ეპიდკვლევა დაავადებულების იმუნიზაციის სტატუსის დადგენის მიზნით, შეივსო ეპიდკვლევის ბარათი, გადაეცა დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრს და შეტანილი იქნა დაავადების ელექტრონულ ინტეგრირებულ სისტემაში. წითელა, წითურასა და ყვიანახველას შეტყობინებები გადაეცა სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონალურ ლაბორატორიას. ერთობლივად აღებული იქნა სისხლი 151 შემთხვევიდან ლაბორატორიული დიაგნოსტიკებისთვის. ლაბორატორიულად დადასტურდა წითელას 126 , ყბაყურას 1, ყვიანახველას 9, წითურას 1 შემთხვევა.

2019 წლის 28 აგვისტოს წმინდა გიორგის ქუჩაზე ადგილი ჰქონდა წყლისმიერ ნაწლავურ ინფექციის ლოკალურ ეპიდემიულ ეპიდკვლევით ოჯახების კარდაკარ შემოვლით გაირკვა, რომ ახალი ცენტრალური საკანალიზაციო სისტემის გაყვანის დროს დაზიანდა საკანალიზაციო სისტემა და დაზიანებულ მიმდებარე ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის არტეზიული ჭები, სულ კარდაკარ შემოვლით 25 ოჯახიდან გამოვლინდა 43 მსგავსი კლინიკური ნიშნებით ინფიცირებული პირი, რომელთაგან დაავადების სიმძიმის გამო საავადმყოფოს მიმართა 13-მა პირმა, კერის

იდენტიფიცირებისა და ლაბორატორიული დიაგნოსტიკების მიზნით რექტარული ნაცხის აღება მოხდა 7 პირიდან, ამოითესა დაავადების გამომწვევები: citrobacter spp და klebsiela oxsitoca. კერაში მიმდინარეობდა ყოველდღიური დაკვირვება კონტაქტირებულებზე. აღნიშნულზე ინფორმაცია გადაეცა სურსათის უვნებლობის ეროვნულ სააგენტოს, დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრსა და ადგილობრივ თვითმმართველობას და კერაში გატარდა შესაბამისი ღონისძიებები.

ზუგდიდის 27 სამედიცინო დაწესებულებასა და სოფლის 29 ამბულატორიაში ჩატარდა 41 გეგმიური მონიტორინგი ეპიდზედამხედველობაზე, შეივსო შესაბამისი ფორმები. დაწესებულების ნაწილს მიეცა შენიშვნები ინფექციური დაავადებების აღრიცხვის არასწორი წარმოების გამო, მიეცათ შესაბამისი ვადები ხარვეზების აღმოსაფხვრელად, გადამოწმების შემდეგ ხარვეზები აღმოფხვრილი იქნა.

ინფექციური დაავადებების შემთხვევები დაავადების ნოზოლოგიისა და ასაკის მიხედვით 2019 წლის ანგარიში

#	დაავადება	1 წლამდე	1-4 წლის	5-14 წლის	15-19 წლის	20-29 წლის	30-59 წლის	60 წ და მეტი	სულ
1	ქრონიკული ვირუსული ჰეპატიტი B				1	7	117	14	139
2	ქრონიკული ვირუსული ჰეპატიტი C			1		29	551	129	710
3	სავარაუდო საკვებისმიერი მოშხამვა	6	70	664	59	104	294	283	1480
4	სავარაუდო ინფექციური წარმ.დიარეა	11	36	38	39	58	110	103	395
5	ლაიმის დაავადება(ბორელიოზი)						2	1	3
6	ქუნთრუშა		10	8	4				22
7	ჩუთყვავილა	8	38	66	16	24	16		192

2018 წლის განმავლობაში ზუგდიდის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრში სასწრაფო და რუტინული შეტყობინების საფუძველზე დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონულ ინტეგრირებულ სისტემაში (დზეი) დარეგისტრირებული იქნა ინფექციური დაავადებების 7,135 შემთხვევა. მათ შორის ტუბერკულოზზე საექვო 1,115 შემთხვევა, რომელთა შორის აქტიური ტუბერკულოზი მგბ(+) დაუდასტურდა 31-ს, მგბ(-)47-ს, ტუბერკულოზის ინფექციის კერებში 205 კონტაქტირებულ პირს ჩატარდა სკრინინგული კვლევა, დამყარდა მეთვალყურეობა აქტიური ტუბერკულოზის გამოვლენის მიზნით.

დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრიდან მიღებული იქნა ტუბერკულოზით დაავადებული, შეწყვეტილი მკურნალობის ან ცუდი დამყოლობის მქონე 13 ბენეფიციარი. მოძიებული იქნა აღნიშნული პირები, დაავადებულსა და მათ კონტაქტირებულ პირებს მიეცათ ინფორმაცია დაავადების სიმძიმის, მისი გართულების და მკურნალობის შესახებ. 7 პირმა განაგრძო მკურნალობა. თითოეულზე შეივსო სტანდარტული კითხვარის ფორმა.

მართვადი ინფექციებიდან რეგისტრირებულია 164 შემთხვევა. მათ შორის წითელას 128 შემთხვევა, 90 შემთხვევა 15 წლამდეა, წითურას 2, ყბაყურას 6 და ყვიანახველას 28 შემთხვევა, ყველა 15 წლამდე ასაკის. ყველა კერაში ჩატარდა ეპიდკვლევა დაავადებულების იმუნოზაციის სტატუსის დადგენის მიზნით, შეივსო ეპიდკვლევის ბარათი, გადაეცა დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრს და

შეტანილი იქნა დაავადების ელექტრონულ ინტეგრირებულ სისტემაში. მართვადი ინფექციების ყველა შემთხვევაში დკსჯე ცენტრის რეგიონულ სამსახურთან ერთობლივად აღებული იქნა სისხლი ლაბორატორიული დიაგნოსტიკისთვის, ლაბორატორიულად დადასტურდა წითელას 79, ყბაყურას 1, ყივანახველას 11 შემთხვევა.

ზუგდიდის 21 სამედიცინო დაწესებულებასა და სოფლის 29 ამბულატორიაში ჩატარდა 55 გეგმიური მონიტორინგი ეპიდზედამხედველობაზე, შეივსო შესაბამისი ფორმები. დაწესებულების ნაწილს მიეცა შენიშვნები ინფექციური დაავადებების აღრიცხვინობის არასწორი წარმოების გამო, მიეცათ შესაბამისი ვადები ხარვეზების აღმოსაფხვრელად, გადამოწმების შემდეგ ხარვეზები აღმოფხვრილი იქნა.

ინფექციური დაავადებების შემთხვევები დაავადების ნოზოლოგიისა და ასაკის მიხედვით 2018 წლის ანგარიში

#	დაავადება	1	1-4	5-14	15-19	20-29	30-59	60 და მეტი	სულ
1	ქრონიკული ვირუსული ჰეპატიტი B	0	0	0	0	17	108	8	133
2	ქრონიკული ვირუსული ჰეპატიტი C	0	0	0	3	48	762	250	1063
3	სავარაუდო საკვებისმიერი მოშხამვა	6	8	346	36	41	117	131	685
4	სავარაუდო ინფექციური წარმ.დიარეა	14	57	63	29	70	127	77	437
5	ლაიმის დაავადება(ბორელიოზი)	0	2	2	0	0	2	0	6
6	ქუნთრუშა	4	19	24	2	2	1	0	52
7	ჩუთყვავილა	6	35	33	12	11	5	0	102
8	ლეიშმანიოზი	0	0	0	0	0	2	0	2
9	ბრუცელოზი	0	0	0	0	2	1	0	3
10	ლეპტოსპიროზი	0	0	0	0	1	0	1	2
11	ბაქტერიული მენინგიტი	0	0	1	0	0	0	1	2
12	ტუბერკულოზი	0	0	0	3	10	52	13	78
13	წითელა	13	32	40	8	22	13	0	128
14	ყივანახველა	6	10	12	0	0	0	0	28
15	წითურა	0	2	0	0	0	0	0	2
16	ყბაყურა	0	4	1	0	1	0	0	6
17	ბაქტერიული და სხვა მენინგიტები		1	2				2	5
18	ნოზოკომიური ნფექციები	1				1	2	3	7
17	ჯამი	48	169	522	93	225	1190	481	2741

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერიის სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური ახორციელებს 14 მიმართულების 50-მდე ქვეპროგრამას. მიუხედავად იმისა, რომ სოციალური და ჯანდაცვის სფერო არ წარმოადგენს თვითმმართველობის ექსკლუზიურ უფლებამოსილებას, სამსახური ცდილობს ასახოს ბიუჯეტში ის ძირითადი გამოწვევები, რის წინაშეც დგას მუნიციპალიტეტი. ყველა პრობლემის პროგრამებში ასახვა პრაქტიკულად შეუძლებელია, მაგრამ დაგროვილი გამოცდილება, გაწეული

სამუშაოს ანალიზი და პროგრამების მუდმივი მონიტორინგი პრიორიტეტების განსაზღვრის საშუალებას იძლევა.

მუნიციპალიტეტის სპეციფიკა გამოიხატება იმაშიც, რომ მაღალია მძიმე ქრონიკული დაავადებების მქონე პირთა სტატისტიკური მაჩვენებელი. მოცემული ვითარების გრძელვადიან პერსპექტივაში გაუმჯობესება ცხადია მხოლოდ უკვე დაავადებულ პირთა სამედიცინო სერვისის დაფინანსებით არ მიიღწევა. ამიტომაც პროგრამებში კეთდება აქცენტი პრევენციულ/პროფილაქტიურ მიმართულებაზე. კერძოდ:

ძვირდღირებული გამოკვლევების დაფინანსება/თანადაფინანსება-როგორც დროული დიაგნოსტიკის და გართულებების პრევენცია.

ძვირადღირებული ოპერაციების თანადაფინანსება მოწყვლადი ჯგუფების წარმომადგენლებისთვის- ხელს უწყობს სამედიცინო სერვისისადმი ფინანსურ ხელმისაწვდომობას რადიკალური ჩარევის საჭიროების მქონე პირებისთვის.

მაღალი რისკის მქონე ქალებისთვის ფარისებრი ჯირკვლის სიმსივნის ადრეული გამოვლენა-ხელს უწყობს მძიმე დაავადებების ადრეულ სტადიაში გამოვლენას და დროული სწორი სტრატეგიით უზრუნველყოფილ კეთილ გამოსავალს, ასევე ოჯახის ფინანსური ტვირთის მნიშვნელოვნად შემსუბუქებას;

იშვიათი დაავადებების მქონე პირების (ფენილკეტონურია, ცელიაკია, მუკოვისციდოზი) სპეციალიზირებული საკვების თანხით უზრუნველყოფა-სწორ სპეციალიზირებულ კვებაზე ფინანსური ხელშეწყობა, როგორც დაავადებების გართულების პრევენცია.

პროექტი „ხიდები“- სამსახური აქტიურად არის ჩართული საინფორმაციო კამპანიაში. რადგან რეალობა, რომელშიც ჩვენ ვვიწევს ცხოვრება ბევრად დამოკიდებულია ჩვენს შეხედულებებსა და მიდგომებზე. სამწუხაროდ თაობები გაიზარდა არასწორი დამოკიდებულებით საკუთარი ჯანმრთელობისა და ცხოვრების წესის საზიანოდ, რაც განსაკუთრებით ქალებს ეხებათ. შედეგად-მძიმე ქრონიკული დაავადებების მქონე პირების საგანგაშო სტატისტიკა, სკრინინგული პროგრამებით სარგებლობის თითქმის ნულოვანი მოტივაცია, პროფილაქტიკური ღონისძიებების იგნორირება და ა.შ ამ სიტუაციას არანაირი სახელმწიფო ან თვითმმართველობის მუნიციპალური პროგრამა ვერ შეცვლის, თუ არ მოხდა საზოგადოების მოტივირება ქმედითი ნაბიჯებისკენ. ჩვენ გადავწყვიტეთ გაგვება ერთგვარი ხიდები თაობებს შორის, რათა საფუძველი ჩავუყაროთ გააზრებულ, პოზიტიურ ცვლილებებს ჯანსაღი მომავლის უზრუნველსაყოფად. სწორედ ამ მიზნით დავიწყეთ აქტივობა ყველაზე პატარა მოქალაქეების მშობლებთან, რომ მათ აღზარდონ საკუთარ ჯანმრთელობაზე ზრუნვის პასუხისმგებლობით აღჭურვილი თაობა, რომელსაც არ დასჭირდება იმისი ახსნა, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ჯანსაღი ცხოვრების წესით ცხოვრება, დროული დიაგნოსტიკა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიური ჩართვა სრული თვითრეალიზაციის გზით. სამსახურის მიერ ჩატარდა შეხვედრა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ხელმძღვანელებთან, სადაც გაჟღერდა საინფორმაციო კამპანიის მიზანი და არსი. შემდგომ - 4 შეხვედრა ქალაქის ტერიტორიაზე არსებულ საბავშვო ბაღების მშობლებისა და პედაგოგებისთვის.

ასევე ჩატარდა საინფორმაციო შეხვედრა ადგილობრივი საჯარო სკოლების დირექტორებთან , სადაც გაჟღერდა ინიციატივა მივაწოდოთ მშობლებს და პედაგოგებს ინფორმაცია მოქმედ სახელმწიფო და მუნიციპალურ ჯანდაცვის პროგრამებზე მათი სკრინინგულ პროგრამებში ჩართვის მოტივირების მიზნით.

პროექტის შემდეგ ეტაპზე დაგეგმილია უნივერსიტეტის სტუდენტებისა და პროფესორ-მასწავლებლების მონაწილეობა. აუცილებლად ჩაერთვებიან პირველადი ჯანდაცვის რგოლის

მედიკოსები. შეხვედრები შემდგომშიც ჩატარდება არაფორმალური საუბრებისა და თანასწორგანმანათლებლების ფორმატში. განიხილება ისეთი თემები როგორცაა: სერვისები და მათზე ხელმისაწვდომობა, სკრინინგულ პროგრამებში ჩართვის მოტივირება, გენდერული თანასწორობა, ბარიერები, ძალადობა და ნაადრევი ქორწინება.

არსებული მდგომარეობის დეტალური ინფორმაციისთვის იხ. ელექტრონულ ვერსიაში, დანართი ცხრილის სახით. ცნობარი სამეგრელო.

შენიშვნა:

მოსახლების ხარისხიანი და უწყვეტი სასმელი წყალმომარაგებით და ადეკვატური სანიტარიული პირობების, წყალარინებისა და კანალიზაციის სისტემებით უზრუნველყოფის შესახებ.

წარმოდგენილი კონცეფცია და გენერალური გეგმა არ იძლევა დეტალურ ინფორმაციას, სანიტარიულ პირობებზე, სკოპინგის ანგარიშის თავი 5.7 საინჟინრო ინფრასტრუქტურა. 5.7.1 წყალმომარაგება (გვერდი 57) იწყება პირდაპირ ახალი წყალმომარაგების სისტემების მშენებლობის აღწერით, რაც დამატებით მოითხოვს დაზუსტებას, როგორ უზრუნველყოფს ქ. ზუგდიდი მოსახლეობის ხელმისაწვდომობას სასმელ წყალზე, მათ შორის ლტოლვილთა კომპაქტურად ჩასახლების ადგილებში. აღსანიშნავია, რომ მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი სასმელად იყენებს გრუნტის წყლებზე მოწყობილ ჭებს, რომელიც ხარისხით არ შეესაბამება დადგენილ მოთხოვნებს, რა იგეგმება გენერალური გეგმის მიხედვით ამ უბნებისათვის - აღწერილი არ არის.

გენგემის პროექტს უნდა დაემატოს მოსახლეობის წყალმომარაგების საკითხის შესწავლა (წყალმომარაგების ტიპები, სასმელი წყლის ხარისხი, უწყვეტობა, ხელმისაწვდომობა, სასმელი წყლის დაბინძურება, მონიტორინგი და სხვა), მისი გაფართოების შესაძლებლობა განაშენიანება/განვითარების ახალ ტერიტორიებზე შესაძლო ალტერნატივების წარმოდგენით. აუცილებელია შეირჩეს ყველაზე რელევანტური ღონისძიებები წყალმომარაგებისა და სანიტარიის გასაუმჯობესებლად გრძელვადიან პერსპექტივაში და ასევე მოხდეს კურორტ ცაიშის მიწათსარგებლობის გეგმაში, შესაბამისი ტერიტორიული ფუნქციების გადანაწილებისას, მათი გათვალისწინება. სასურველი იქნებოდა იგივე საკითხები გრძელვადიან პერსპექტივაში განხილულ იქნეს ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის განვითარებისათვის. აქვე აღვნიშნავთ, რომ გენგემაში ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის შემდგომი განვითარების პერსპექტივების არსებობისას გათვალისწინებულ უნდა იქნეს "საქართველოს კონსტიტუციის" პირველი თავის მე-7 მუხლის მე-5 პუნქტის მოთხოვნები.

პასუხი:

1992-93 წლებამდე ქალაქი ზუგდიდი და მის გარშემო მდებარე სოფლები სასმელ წყალს აფხაზეთში, ზუგდიდიდან 60 კილომეტრით ჩრდილოეთით მდებარე რეჩხოს სათავე ნაგებობიდან იღებდნენ.

ქალაქ ზუგდიდის წყალგამანაწილებელი სისტემის ექსპლუატაცია ორი ათწლეულია აღარ წარმოებს, ვინაიდან აფხაზეთში მდებარე წყალაღების ობიექტი მიტოვებულია. სისტემის სქემა, მილების მასალა, ასაკი და მდგომარეობა ცნობილი არ არის. არსებულ სარეზერვუარო პარკს, რომელიც გამოიყენებოდა ქალაქ ზუგდიდის წყალმომარაგებისთვის, 24,000 მ3 ჯამური ტევადობა გააჩნია. აქედან 4,000 მ3 საერთო მოცულობის სამარაგო რეზერვუარები ქალაქის ცენტრში, წერეთლის ქუჩაზე იყო განთავსებული, ხოლო დანარჩენი 20,000 მ3 ტევადობა ზუგდიდის ჩრდილო-დასავლეთით 6 კილომეტრში მდებარე სოფელ ბაშის რეზერვუარებით იყო უზრუნველყოფილი. დღეისთვის ამ რეზერვუარებიდან არც ერთი აღარ მოქმედებს. ორივე რეზერვუარი ცუდ მდგომარეობაშია და რეაბილიტაციას არ ექვემდებარება.

ცენტრალური წრალმომარაგების შეწყვეტის შემდეგ ქალაქის ნაწილის სასმელი წყლით მომარაგება ხდებოდა მიწისქვეშა ჭაბურღილებიდან. ორი ჭაბურღილი განლაგებულია სოფლებში ინგირი და ზედა ეწერი, ერთი - დევნილთა კომპაქტურ დასახლებაში. აღნიშნული ჭაბურღილებიდან ხდება დაახლოებით 2,200 კუბ. მეტრი წყლის მიღება. ასევე ორი ჭაბურღილი მდებარეობს დაბა ანაკლიაში, რომლის წარმადობაც არ არის გაზომილი. აღნიშნული მცირე წარმადობის ობიექტებიდან საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია სასმელ წყალს მიახლოებით 11,000 ადამიანს აწვდის. ქ. ქალაქ ზუგდიდის მოსახლეობის 60% არ არის მიერთებული წყალმომარაგების ქსელთან და მათი წყალმომარაგების წყაროს წარმოადგენს 4,015 მოქმედი არტეზიული ჭა. აღნიშნულ ჭებს მცირე წარმადობა აქვთ და აღებული წყლის მოცულობა და ხარისხის შესახებ ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ არის, რადგან მსგავსი ინფორმაციის შეგროვება არ ხდება. ქალაქ ზუგდიდიში არსებული არტეზიულ ჭებში სასმელი წყლის ხარისხის შეფასების, ქიმიური შემადგენლობის განსაზღვრისა და მიკრობიოლოგიური მდგომარეობის დადგენის მიზნით, მიმდინარე პროექტის ფარგლებში, ჭებიდან მოხდა წყლის სინჯების აღება, რომლებსაც ჩაუტარდა ქიმიური და მიკრობიოლოგიური ანალიზები.

№1 სინჯის აღება განხორციელდა ზუგდიდის ბაზართან (მდ. ჩხოუმთან ახლოს), საცხოვრებელი სახლის ეზოში მდებარე ჭიდან. №2 სინჯის აღება განხორციელდა სამეგრელოს ქუჩაზე არსებული საცხოვრებელი სახლის ეზოში მდებარე ჭიდან. ნიმუშის აღების წერტილის შერჩევა განხორციელდა შემთხვევითობის პრინციპით, ქალაქის დასახლებული ნაწილის ფარგლებში.

გამოკვლევების შედეგების მიხედვით, №1 სინჯიდან აღებული წყლის ნიმუშის გამოკვლეული ქიმიური კომპონენტები აკმაყოფილებს ნორმატიული დოკუმენტის მოთხოვნებს. წყალი ჰიდროკარბონატულ-კალციუმის ტიპისაა, საერთო მინერალიზაციით - 398.5 მგ/ლ. მიკრობიოლოგიურმა ანალიზმა აჩვენა, რომ წყალი მიკრობიოლოგიურად უკიდურესად დაბინძურებულია, რაც გამოწვეულია იმ ფაქტით, რომ არ არის დაცული სანიტარიული დაცვის ნორმები.

ქიმიური ანალიზის მიხედვით, №2 სინჯიდან აღებული წყლის ნიმუშის გამოკვლეული ქიმიური კომპონენტები აკმაყოფილებს ნორმატიული დოკუმენტის მოთხოვნებს; წყალი ჰიდროკარბონატულ-კალციუმის ტიპისაა, საერთო მინერალიზაციით - 216.8 მგ/ლ. მიკრობიოლოგიური ანალიზის მიხედვით, წყალში აღმოჩნდა საერთო კოლიფორმული ბაქტერიები, რომელიც რეგლამენტის მიხედვით წყალში არ დაიშვება. სხვა გამოკვლეული ბიოლოგიური კომპონენტები ნორმაშია, თუმცა მათი მაჩვენებლები თითქმის უტოლდება ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციების რაოდენობას. წყლის სასმელად გამოყენება რეკომენდირებული არ არის. ჭების კონსტრუქცია ვერ უზრუნველყოფს ზედაპირული წყლების ჭაში მოხვედრის თავიდან აცილებას. გამომდინარე იქიდან, რომ ჭის წყალი უშუალო ჰიდრავლიკურ კავშირშია როგორც მდინარესთან, ასევე ბაზრის ტერიტორიაზე ინფილტრირებულ ზედაპირულ წყლებთან, მათ დაბინძურებას იწვევს ბაზარსა და მდ. ჩხოუმში

არსებული ანტისანიტარია, შესაბამისად ხშირია მოწამვლის და დაავადებების შემთხვევები. სასმელი წყალი მიკრობიოლოგიურად უკიდურესად დაბინძურებულია და ვერ აკმაყოფილებს სასმელი წყლის ტექნიკური რეგლამენტის მინიმალურ მოთხოვნებსაც კი. შესაბამისად, წყლის ბიოლოგიური გაწმენდისათვის აუცილებელი შესაბამისი ღონისძიებების ჩატარების გარეშე, მისი სასმელად გამოყენება დაუშვებელია.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს გარემოს დაბინძურების მონიტორინგის დეპარტამენტის მიერ ჩატარებული მონიტორინგის შედეგების მიხედვით¹, მდ. ჩხოუმის წყლის ხარისხის შეფასება წარმოებდა 2 კვეთზე ქ.ზუგდიდის ზემოთ და ქვემოთ.

ქიმიური ანალიზის შედეგების მიხედვით, წყალში ჟანგბადის შემცველობა იყო დამაკმაყოფილებელი. ჟბმ5 იცვლებოდა 1.77-2.0 მგ/ლის ფარგლებში. მინერალიზაცია მერყეობდა 105.7-161.0 მგ/ლ-ის ფარგლებში. ამონიუმის აზოტის კონცენტრაცია მერყეობდა 0.33-0.94 მგN/ლ-ის ფარგლებში. მაქსიმუმი აღინიშნა ოქტომბერში ქვედა კვეთზე და მან შეადგინა 0.94 მგN/ლ (2.4 ზდკ). რკინის კონცენტრაცია 0.31 მგ/ლ მხოლოდ ერთ, ზუგდიდის ზედა კვეთზე ივნისის თვეში აღებულ სინჯში უმნიშვნელოდ აღემატებოდა დასაშვებ ნორმას, ნიტრიტისა და ნიტრატის აზოტის, ფოსფატების, სულფატების, ქლორიდების, თუთიის, სპილენძის, დარიშხანის, ტყვიისა და მანგანუმის კონცენტრაციები არ აღემატებოდა ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციებს.

ზედა კვეთში ჟანგბადის შემცველობა იყო დამაკმაყოფილებელი. ჟბმ5 იცვლებოდა 1.77-2.0 მგ/ლ-ის ფარგლებში. მინერალიზაცია მერყეობდა 105.7-160.7 მგ/ლ-ის ფარგლებში. მაქსიმუმი 160.7 მგ/ლ აღინიშნა მარტში. ამონიუმის აზოტის კონცენტრაცია მერყეობდა 0.33-0.67 მგN/ლ-ის ფარგლებში. მაქსიმუმი 0.67 მგN/ლ აღინიშნა ოქტომბერში და მან შეადგინა 1.7 ზდკ. რკინის კონცენტრაცია მერყეობდა 0.06-0.31 მგ/ლ-ის ფარგლებში. მისი კონცენტრაცია 0.31 მგ/ლ უმნიშვნელოდ აღემატებოდა დასაშვებ ნორმას მხოლოდ ერთ, ივნისის თვეში აღებულ სინჯში. ნიტრიტისა და ნიტრატის აზოტის, ფოსფატების, სულფატების, ქლორიდების, თუთიის, სპილენძის, დარიშხანის, ტყვიისა და მანგანუმის კონცენტრაციები არ აღემატებოდა ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციებს.

ქვედა კვეთში ჟანგბადის შემცველობა იყო დამაკმაყოფილებელი. მინერალიზაციამ შეადგინა 161 მგ/ლ. ამონიუმის აზოტის კონცენტრაცია ტოლი იყო 0.94 მგN/ლ-ის (2.4 ზდკ). ნიტრიტისა და ნიტრატის აზოტის, ფოსფატების, სულფატების, ქლორიდების, რკინის, თუთიის, სპილენძის, დარიშხანის, ტყვიისა და მანგანუმის კონცენტრაციები არ აღემატებოდა ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციებს.

2019 წლიდან მიმდინარეობს ქალაქ ზუგდიდის წყალმომარაგების, წყალარინების ქსელის და გამწმენდი ნაგებობის მშენებლობები, რომლებიც 2020 წელს დასრულდება.

მშენებარე წყალგამანაწილებელი ქსელის ჯამური სიგრძე მიახლოებით 215 კმ-ა. მთავარ ქსელში მილების გარე დიამეტრები 110 მმ-დან 630 მმ-მდე შუალედში იცვლება, ხოლო ცალკეული უბნებისთვის წყლის მიწოდება მინიმუმ 63 მმ გარე დიამეტრის მილებით მოხდება. მიმდინარე ეტაპზე მოწყობილია წყალამღები და სატუმბი სადგური (ინგირში), რეზერვუარები (ბაშში), მაგისტრალური მილსადენები და მიმდინარეობს გამანაწილებელი ქსელის მოწყობა, რის შემდეგაც ქ. ზუგდიდი უზრუნველყოფილი იქნება 24 სთ-იანი წყალმომარაგებით. ინგირის სათავე ნაგებობა წარმოადგენს 10 ერთეული ჭაბურღილისაგან შემდგარ წყალამღებს. ჭაბურღილების კონსტრუქცია ერთმანეთის ანალოგიურია, ჭაბურღილების კონდუქტორები (სიგრძე 6 მ, დიამეტრი - 630 მმ) ჩაცემენტებულია, საექსპლუატაციო კოლონის დიამეტრი 300 მმ-ს შეადგენს, ფილტრები მოწყობილია წყალგამოვლინებების ინტერვალებში, ჭაბურღილების საპროექტო სიღრმე 60 მ-ია. ჭაბურღილების

¹ გარემოს ეროვნული სააგენტო, საქართველოს ტერიტორიაზე ზედაპირული წყლების ხარისხის წელიწადული, 2018.

საერთო დებიტი 12,195 მ3/დღ.დ-ს შეადგენს. ახალი ქსელი გათვლილია ზუგდიდის 2040 წლის პროგნოზული მოსახლეობის რაოდენობის სასმელი წყლით მომარაგებისათვის.

ქ. ზუგდიდის მოსახლეობის რიცხოვნების გათვლა სასმელი წყლით მომარაგების ქსელის მშენებლობისათვის

საპროექტო ტერიტორია	წინა პერიოდის მონაცემები	პროგნოზული მონაცემები
წელი	2010	2040
ქალაქის მოსახლეობა	69 744	76 989
დანარჩენი ტერიტორიების მოსახლეობა	2 500	4 059
სულ	72 244	81 048

ჩამდინარე წყლების მართვა

ქ. ზუგდიდის საკანალიზაციო სისტემის ქსელის საერთო სიგრძე შეადგენს 65 კმ.-ს. საკანალიზაციო სისტემაში წლიურად ჩაედინება 3,000 ათასი მ3 ჩამდინარე წყალი. საკანალიზაციო სისტემა ვერ უზრუნველყოფს ქალაქის სრულ მომსახურებას (მთლიანი მოსახლეობის 42% არაა მიერთებული კანალიზაციის ქსელთან.

ქალაქ ზუგდიდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას ღია სანიაღვრე არხები წარმოადგენს. მათი საშუალებით ნალექები ჩაედინება მდინარეში ჩხოუშში. არსებული არხები უზრუნველყოფს ატმოსფერული ნალექების წყლის ქალაქის ტერიტორიიდან გადინებას. ქალაქ ზუგდიდში მრავლადაა ავტოსამრეცხაოები, რომელთა უმრავლესობა, ნარეცხ წყალს გაწმენდის გარეშე უშვებს სანიაღვრე ქსელში. ამის შედეგად ნავთობპროდუქტებით და სხვა ნივთიერებებით ბინძურდება, როგორც სანიაღვრე არხები, ასევე მდინარე ჩხოუშში.

მდ. ჩხოუში (ბაზრის მიმდებარე ტერიტორია), ჩამდინარე საკანალიზაციო წყლები და ღია სანიაღვრე არხი

მდ. ჩხოუშის დაბინძურების კვალი ვიზუალურადაც იკვეთება, რაც მის ეკტროფიკაციაში ვლინდება.

ამჟამად მიმდინარეობს ქალაქ ზუგდიდის კანალიზირების პროექტის განხორციელება, რომლიც მოიცავს გამწმენდი ნაგებობის მშენებლობასაც, აღნიშნული სამუშაოები 2020 წელს დასრულდება. კანალიზაციის ქსელში ჩართული იქნება ყველა შენობა-ნაგებობა. სამეურნეო-ფეკალური სითხე გაწმენდის შემდეგ ჩაედინება მდ. ჩხოუშში. ახალი ქსელი შესაბამისობაში იქნება ზუგდიდის 2040 წლის პროგნოზული მოსახლეობის რაოდენობის მოსამსახურებლად .

ქვემოთ მოცემულია გამწმენდი ნაგებობის მომსახურების ზონაში ჩამდინარე წყლების დინამიკა 2020-2040 წლებში.

ჩამდინარე წყლების დინამიკა 2020-2040 წლებში

დასახელება	განზომილება	წელი			
		2010	2020	2030	2040
ჩამდინარე წყლები (დამოუკიდებელი საკანალიზაციო ქსელი)					
მიერთებებით დაფარვის მაჩვენებელი	%	95%	95%	95%	95%
ფარლობა ჩამდინარე წყლების და მოხმარებული სასმელი წყლის რაოდენობებს შორის	%	90%	90%	90%	90%
საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლების მოცულობა (საშუალო)	მ ³ /დღ	10 204	10 606	11 019	11 448
საწარმოო ჩამდინარე წყლების მოცულობა	მ ³ /დღ	450	450	450	450
მოსახლეობის ექვივალენტი (რიცხოვნება)	PE	2 250	2 250	2 250	2 250
პიკური დატვირთვის ხანგრძლივობა	სთ/დღ	16	16	16	16
სულ ჩამდინარე წყლების მოცულობა	მ³/დღ	10 654	11 056	11 469	11 898
ინფილტრაცია (0,5 მ ³ /(დღეში-ჰაზე)					

ჭების მიახლ. რაოდენობა	ცალი		1 000	1 000	2 000
პიკური დატვირთვის კოეფიციენტი	-	3,0	3,0	3,0	3,0
დღიური ხარჯი (საშუალო)	მ³/დღ	10 654	11 056	11 469	11 898
მაქს. დღიური ხარჯი (დღიური პიკური წყალმოთხოვნილების ჩათვლით)	მ³/დღე	19 106	19 842	20 599	21 383
საათობრივი ხარჯი (საშუალო)	მ³/სთ	444	461	478	496
საათობრივი ხარჯი მშრალ ამინდში (მაქს.)	მ ³ /სთ	666	691	717	744
საათობრივი ხარჯი (მაქს.), მხოლოდ ჰიდრავლიკური გაანგარიშებისთვის	მ ³ /სთ	1 332	1 403	1 455	1 529

შენიშვნა:

გენერალური გეგმით გათვალისწინებული სამუშაოების განხორციელებისას ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების შესახებ.

ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება ქალაქში, განსაკუთრებით წვრილდისპერსიული შეწონილი ნაწილაკებით, სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს საზოგადოებრივი ჯანდაცვისათვის და განაპირობებს დაბინძურებულ დასახლებულ პუნქტებში მცხოვრები მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობის შემცირებას, გულ-სისხლძარღვთა და რესპირატორული დაავადებებით, სიმსივნეებით გამოწვეული ადრეული სიკვდილიანობის გამო. კონცეფციის თანახმად, შემოთავაზებულია თბილისი-სენაკი-ლესელიძის საერთაშორისო მნიშვნელობის გზის ქ. ზუგდიდის ცენტრალური ნაწილის სატრანსპორტო

ნაკადებით განტვირთვა (იგულისხმება ქალაქის ცენტრში გამავალი აღმაშენებლის ქუჩა) საპროექტო შემოვლითი გზის ორი ვარიანტის განხილვით, რომელიც არ არის დეტალურად შეფასებული როგორც ჰაერის დაბინძურების ასევე, ხმაურის განვითარების თვალსაზრისით. მიზანშეწონილია შესწავლილი იქნეს ქ. ზუგდიდის ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების არსებული საბაზისო დონის გაუარესების შესაძლებლობის საკითხები სხვადასხვა ტიპის დამბინძურებლების (მყარი ნაწილაკები - PM10, PM2.5, აზოტის ჟანგეულები, მიწისპირა ოზონი, გოგირდის დიოქსიდი) მიხედვით; განისაზღვროს გაუმჯობესების ღონისძიებები, გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები.

პასუხი:

გენერალური გეგმის კონცეფციის ნაწილში არის განხილული ქალაქ ზუგდიდის შემოვლით გზის მოწყობის საჭიროება, თუმცა ქალაქ ზუგდიდის გენგეგმის დოკუმენტი არის ზოგადი განვითარების განმსაზღვრელი დოკუმენტი. გენერალურ გეგმაში ხდება აღნიშნული გზის პროექტირების აუცილებლობის და ეტაპების ასახვა, რის შემდგომაც უნდა უნდა დამუშავდეს დეტალური პროექტი, რაზეც გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მიხედვით:

- „საერთაშორისო ან შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზის მშენებლობა.
- საავტომობილო გზის რეკონსტრუქცია ან/და მოდერნიზაცია, რომლის მთლიანი მონაკვეთის სიგრძე 5 კილომეტრი ან მეტია;
- საერთაშორისო ან შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზაზე განთავსებული გვირაბის ან/და ხიდის მშენებლობა.“

საჭიროა მომზადდეს გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას.

შესაბამისად, ამ შენიშვნებზე პასუხი გზშ-ს ანგარიშის მომზადების ეტაპზე უნდა იყოს გათვალისწინებული, რასაც გენგეგმის დოკუმენტი კანონმდებლობის შესაბამისად ვერ უზრუნველყოფს.

შენიშვნა:

ქიმიური და რადიაციული უსაფრთხოების გაუმჯობესების შესახებ. გენგეგმაში წარმოდგენილი არ არის ინფორმაცია არსებული მდგომარეობის შესახებ და საჭიროების შემთხვევაში ქიმიური და რადიაციული უსაფრთხოების გაუმჯობესების შესაძლებლობის საკითხები. ქ. ზუგდიდის ცენტრალური ნაწილის განაშენიანების ტერიტორიაზე რადიაციული უსაფრთხოების (ფონის და/ან გაზომვების შედეგების) მიმართულებით ინფორმაცია არ არის მოწოდებული, რაც არ იძლევა მოსახლეობაზე რადიაციული ზემოქმედების რისკების შეფასების საფუძველს, ან ინფორმაციას იმის შესახებ, არსებული მდგომარეობის შეცვლის შემდეგ გაიზრდება თუ არა რადიაციული ფონი ახალი ობიექტების დამატებით და შესაბამისად, რადიაციული ზემოქმედების რისკები მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე. მიზანშეწონილია ჩატარდეს გარემოს რადიაციული მაჩვენებლების შეფარდებითი შეფასება მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე და გაანალიზდეს შედეგები, რისი გათვალისწინებითაც დაიგეგმება შემდგომი საჭირო ღონისძიებები.

პასუხი:

აღნიშნული კომენტარის საპასუხოდ ჩასატარებელია საველე კვლევები, კერძოდ რადიაციული და ქიმიური დაბინძურების ინსტრუმენტული კვლევები, თუმცა არც კანონმდებლობით და არც ტექნიკურ დავალეზაში აღნიშნულ კვლევებთან დაკავშირებით მოთხოვნა არ ყოფილა, ამასთანავე „გარემოს ეროვნული სააგენტოს“ გარემოს დაბინძურების მონიტორინგის დეპარტამენტის ფუნქციას წარმოადგენს საქართველოს ტერიტორიაზე ბუნებრივ რადიაციულ ფონზე რეგულარული დაკვირვებების წარმოება და გარემოს ფიზიკური ფაქტორების (ელექტრომაგნიტური ველი, ხმაური და სხვა) დონეების განსაზღვრა. γ-გამოსხივების ექსპოზიციური დოზის სიმძლავრის გაზომვები ტარდება საქართველოს 14 დასახლებულ პუნქტში, აქედან ადრეული შეტყობინების სისტემაში შემავალ შვიდ სადგურზე უწყვეტ ავტომატურ რეჟიმში. თუმცა ამ ჩამონათვალში არ შედის ქ. ზუგდიდი. ქ. ზუგდიდში დაკვირვების სადგური არ მდებარეობს, შესაბამისად რეგულარული დაკვირვების მონაცემებიც არ არსებობს.

შენიშვნა:

ელექტრომაგნიტური ველის გამოსხივების შესახებ. გენგემის პროექტში არ არის ნახსენები მაღალი ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზებით განპირობებული ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომელიც უნდა შეფასდეს სამომავლოდ და არსებობის შემთხვევაში დაიგეგმოს სათანადო ღონისძიებები ადამიანთა ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შესამცირებლად.

პასუხი:

აღნიშნული კომენტარის საპასუხოდ ჩასატარებელია საველე კვლევები, ელექტრომაგნიტური ველის გამოსხივების ფონური მდგომარეობის შესწავლის მიზნით, თუმცა არც კანონმდებლობით და არც ტექნიკურ დავალეზაში აღნიშნულ კვლევებთან დაკავშირებით მოთხოვნა არ ყოფილა, ამასთანავე „გარემოს ეროვნული სააგენტოს“ გარემოს დაბინძურების მონიტორინგის დეპარტამენტის ფუნქციას წარმოადგენს საქართველოს ტერიტორიაზე ბუნებრივ რადიაციულ ფონზე რეგულარული დაკვირვებების წარმოება და გარემოს ფიზიკური ფაქტორების (ელექტრომაგნიტური ველი, ხმაური და სხვა) დონეების განსაზღვრა. γ-გამოსხივების ექსპოზიციური დოზის სიმძლავრის გაზომვები ტარდება საქართველოს 14 დასახლებულ პუნქტში, აქედან ადრეული შეტყობინების სისტემაში შემავალ შვიდ სადგურზე უწყვეტ ავტომატურ რეჟიმში. თუმცა ამ ჩამონათვალში არ შედის ქ. ზუგდიდი. ქ. ზუგდიდში დაკვირვების სადგური არ მდებარეობს, შესაბამისად რეგულარული დაკვირვების მონაცემებიც არ არსებობს.

გარემოს ეროვნულმა სააგენტომ ექსპრეს-ლაბორატორიის საშუალებით 2017 წლის აგვისტოში (18.08.2017) ქალაქ ზუგდიდში გაზომა ელექტრომაგნიტური გამოსხივება². შედეგები მოცემულია ცხრილში.

1.	07736401/4710837	რ. ლაღიძის ქ. №36	0,5
2.	0736084/4711046	კოსტავას ქუჩა	0,0
3.	0735647/4709669	გამგეობის წინ	0,3
4.	0736590/4710297	ტექნოპარკი	0,0
5.	0734568/4707919	ზუგდიდის შესასვლელში	0,0

² გარემოს ეროვნული სააგენტოს 2017 წლის „მოკლე მიმოხილვა საქართველოს გარემოს დაბინძურების შესახებ“ საინფორმაციო ბიულეტენი

ზღვრულად დასაშვები ერთჯერადი მაქსიმალური დონე		10

ცხრილში მოცემული მონაცემების მიხედვით დადგენილ ნორმაზე გადაჭერებას ადგილი არ ქონია.

შენიშვნა:

ნიადაგის მდგომარეობასთან დაკავშირებით. წარმოდგენილ დოკუმენტში არ არის მონაცემები ნიადაგში მავნე ნივთიერებების შემცველობის შესახებ. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ინფორმაციით, დაბინძურებული ნიადაგი, შესაძლოა, იყოს მრავალი დაავადების გამომწვევი ფაქტორი, მიზანშეწონილია, ნიადაგის დაბინძურების მონიტორინგის წარმოება.

პასუხი:

ნიადაგის დაბინძურების ხარისხი

ნიადაგის ქიმიური დეგრადაციის მხრივ მნიშვნელოვანია ნიადაგის დაბინძურება მძიმე ლითონებით და რადიონუკლიდებით.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ ჩატარებული მონიტორინგის შედეგად 2016-2017 წლებში შესწავლილია ქ. ზუგდიდის ტერიტორიაზე ნიადაგში მძიმე ლითონების შემცველობა, რომლის თანხმად (საქართველოს ტერიტორიაზე ნიადაგის დაბინძურების წელიწადული. 2017) მხოლოდ ტყვიის კონცენტრაცია 10.77 მგ/კგ-დან - 61.87 მგ/კგ-მდე იცვლება და აქედან 2 ნიმუშში აღემატება დადგენილ ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციას (ზდვ), რომელიც 32 მგ/კგ-ს შეადგენს. 2015 წლის მდგომარეობით სხვა მძიმე ლითონების შემცველობა, როგორცაა სპილენძი, თუთია, მანგანუმი კანონმდებლობით დადგენილ საორიენტაციოდ დასაშვებ კონცენტრაციას არ აღემატება. გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ 2017 წელს განხორციელებული მონიტორინგის ფარგლებში (საქართველოს ტერიტორიაზე ნიადაგის დაბინძურების წელიწადული. 2018) დამატებით შესწავლილია ნიადაგის 5 სინჯი, სადაც გამოკვლეული მძიმე ლითონებიდან (სპილენძი, თუთია, ტყვია, მანგანუმი) არცერთი აჭარბებს დასაშვებ კონცენტრაციას.

საქართველოში ჩატარებული კვლევების თანახმად ჩერნობილის კატასტროფის შედეგები აისახა დასავლეთ საქართველოს ნიადაგებზე, სადაც რადიონუკლიდებით დაბინძურებული ლაქების სახით დღემდე გვხვდება ფართობები ცეზიუმ-137-ის მომატებული კონცენტრაციით, მათ შორის ქ. ზუგდიდში (მაკა ხეცურიანი. ქალაქ ქუთაისისა და მისი მიმდებარე ლანდშაფტების რადიოეკოლოგიური კვლევა. სადოქტორო დისერტაცია, 2012). ცეზიუმ-137-ის შედარებით მაღალ შემცველობაზე მიუთითებს ასევე 2017 წლის კვლევის შედეგები (Urushadze, T. F. & Manakhov, D. V. Radioactive contamination of the soils of Georgia. Ann. Agrar. Sci. 15, 375–379 (2017).), რომლის თანახმად კოლხეთის დაბლობის ნიადაგებში, კერძოდ, ქ. ფოთში (42.6 ± 10.1), გალსა (49.7 ± 11.8) და ჯვარში (143.9 ± 21.8 ბკ/კგ) ცეზიუმ-137-ის კონცენტრაცია აღემატება საქართველოს დანარჩენ ტერიტორიაზე დაფიქსირებულ შემცველობებს.

თუ განვიხილავთ ქ. ზუგდიდის საზღვრებში შემავალი ნიადაგების დაბინძურების საკითხს ამ მხრივ მაღალი რისკის უბნებს ყოფილი მძიმე მრეწველობის ტერიტორიები წარმოადგენენ, მაგათად: ყოფილი ქაღალდის ცელულოზის და ფაიფურის საწარმოების ტერიტორიები. საწარმოები ქ.

ზუგდიდის - „ი.კ.კ-სა“ და „ეგრისის“ უბნებში მდებარეობს. 90-იანი წლების შემდგომ მათი ინფრასტრუქტურა მოიშალა და გაიძარცვა, ტერიტორიიდან გატანილი იქნა დანადგარები.

შენიშვნა:

ნარჩენების მართვის შესახებ. მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, რომ აღნიშნულ გეგმაში გათვალისწინებულ იქნეს “ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ” საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილი № 160 დადგენილების მოთხოვნები.

მნიშვნელოვანია, გათვალისწინებულ იქნეს ნარჩენების პრევენციასა და რეციკლირებაზე ორიენტირებული აქტივობები და შემუშავდეს შესრულების ინდიკატორები. სკოპინგის დოკუმენტებში აღნიშნულია, რომ ზუგდიდს არ გააჩნია ოფიციალური ნაგავსაყრელი ინერტული ნარჩენებისათვის, ქალაქის მიმდებარე ტერიტორიები და ახლომდებარე სოფლების დაუსახლებელი ადგილები გამოყენებულია სპონტანურ ნაგავსაყრელებად, თუმცა დაგეგმარების დოკუმენტებში არ არის მკვეთრად გაწერილი როგორ უნდა იქნას აღმოფხვრილი აღნიშნული პრობლემები და იგეგმება თუ არა ახალი ნაგავსაყრელ(ებ)ის მოწყობის საკითხი, ან კონკრეტული ინფორმაცია (სად და როგორ განთავსდება, რა ტიპის ნაგავსაყრელი მოეწყობა, რა რაოდენობის ნარჩენის განთავსება იქნება შესაძლებელი და სხვ.).

წარმოდგენილი არ არის სქემა, ქალაქის ურბანული განვითარების შემთხვევაში, რა ოდენობით ნარჩენების წარმოქმნა არის მოსალოდნელი და როგორ უნდა მოხდეს მათი მართვა სეპარირებული შეგროვებიდან დაწყებული მათი საბოლოო განთავსების ჩათვლით. სახიფათო ნარჩენების (ქიმიური და ბიოლოგიური/სამედიცინოს ჩათვლით) მართვის შესახებ აღნიშნულ დოკუმენტში არ არის მოწოდებული ინფორმაცია, შესაბამისად, აუცილებელია ამ ტიპის ნაგავსაყრელის მოწყობა და მასზე სახიფათო ნაგავსაყრელისთვის გათვალისწინებული შეზღუდვითი რეჟიმების გავრცელება. მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია დამატებითი კონსულტაციები გაიმართოს ყველა დაინტერესებული უწყების ჩართულობით, რათა რაც შეიძლება ადრეულ ეტაპზე იქნეს მიღებული გადაწყვეტილება მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების ახალი პოლიგონ(ებ)ის მოწყობის შესახებ, როგორც ქალაქის ასევე, რეგიონის მასშტაბით, რაც დაეხმარება შემდგომში მიწის ფართობების ფუნქციური გადანაწილებას.

პასუხი:

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სისტემის ჩამოყალიბება 2010 წლიდან დაიწყო. ამჟამად ქ. ზუგდიდის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების მომსახურება უზრუნველყოფილია 100 % - ით. ქალაქ ზუგდიდში ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელია ქალაქ ზუგდიდის მერია და მის დაქვემდებარებაში არსებული ა(ა)იპ „ზუგდიდდასუფთავების ცენტრი“.

ოფიციალური ნაგავსაყრელი

ქალაქ ზუგდიდში შეგროვებული მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების განთავსება სოფ. დიდინემის ტერიტორიაზე არსებულ მყარი ნარჩენების ნაგავსაყრელზე ხდება (საკადასტრო კოდი: 43.26.42.004), რომლის საერთო ფართობი 166,910 მ²-ს შეადგენს და შპს „მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“

მართავს. აღნიშნული ნაგავსაყრელი გარდა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტისა ემსახურება სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის და მესტიის მუნიციპალიტეტებს. ნაგავსაყრელზე ყოველთვიურად დაახლოებით 3,498 მ³ ნარჩენი თავსდება და მისი ოპერირება შესაბამისი გარემოსდაცვითი სტანდარტების დაცვით მიმდინარეობს.

სოფ. დიდინემის ნაგავსაყრელი

ნარჩენების მართვის სიტემის განხილვისა და ქალაქ ზუგდიდის გენერალური გეგმის შემუშავებისას აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ ჩვენი ქვეყნის სტრატეგია ნაგავსაყრელებთან დაკავშირებით, რაც გულისხმობს მთელი ქვეყნის მასშტაბით ახალი რეგიონული ნაგავსაყრელების მშენებლობას. ერთ-ერთი ასეთი ნაგავსაყრელის მშენებლობა დაგეგმილია სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონისთვის, სადაც განთავსდება ამ რეგიონში შეგროვებული მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები.

2020 წლის 1 ივნისს “საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია”, სამეგრელო-ზემო სვანეთისთვის ახალი რეგიონული არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის მშენებლობის პროექტის ფარგლებში, სკოპინგ ანგარიში გამოაქვეყნა.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში ნარჩენების გადამტვირთავი 3 სადგურის მოწყობას, რეგიონში არსებული ნაგავსაყრელების შესაბამისი სტანდარტებით დახურვასა და ნარჩენების განთავსების ახალი, ევროსტანდარტების შესაბამისი, რეგიონული ობიექტის მშენებლობას.

არსებული ნაგავსაყრელის დახურვა და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, ახალი, თანამედროვე, ნარჩენების განთავსების ობიექტის მოწყობა მნიშვნელოვანია ადგილობრივი მოსახლეობის გარემო და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისთვის. პროექტის ფარგლებში მუნიციპალიტეტებს გადაეცემათ ნარჩენების შესაგროვებელი ახალი აღჭურვილობა, რაც უფრო ეფექტურს გახდის დასუფთავების სისტემას რეგიონში და გააუმჯობესებს სანიტარულ პირობებს. ასევე, ნარჩენების გადამტვირთავი სადგურებისა და ნარჩენების განთავსების ახალი ობიექტის მოწყობის შედეგად ადგილობრივი მოსახლეობისთვის დამატებითი სამუშაო ადგილები გაჩნდება.

პროექტი ხორციელდება „მყარი ნარჩენების ინტეგრირებული მართვის პროგრამა II საქართველოს“ (კახეთისა და სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონები) ფარგლებში გერმანიის რეკონსტრუქციის ბანკის (KfW) ფინანსური მხარდაჭერით და ითვალისწინებს როგორც საერთაშორისო, ისე ეროვნულ სტანდარტებს. პროგრამის განმახორციელებელ გუნდს წარმოადგენენ საერთაშორისო საკონსულტაციო კომპანია CDM Smith (ადგილობრივ კომპანიებთან ერთად: Saunders Group და GEO) და Fichtner (ადგილობრივ კომპანიებთან ერთად: PMCG და Paseco).

სამეგრელო-ზემო სვანეთის ახალი რეგიონული არასახიფათო ნარჩენების განთავსების ობიექტის ადგილი წარმოადგენს მიწის ნაკვეთს, რომელიც ნაწილობრივ გამოიყენება ქ. ზუგდიდის, ამჟამად მოქმედი ნაგავსაყრელისთვის (42024'25.23"N and 41046'2.03"E). ნაკვეთი მდებარეობს ქალაქ ზუგდიდის ცენტრიდან სამხრეთ-დასავლეთით, 18 კილომეტრის დაშორებით.

ნარჩენების განთავსების ობიექტთან საგზაო წვდომა შესაძლებელია თბილისი-სენაკი-ლესელიძეს ავტომაგისტრალის მეშვეობით, ანაკლია-ხოზის გადასახვევიდან დაახლოებით 2 კილომეტრში. მიწის ნაკვეთი საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის საკუთრებაშია.

არაოფიციალური ნაგავსაყრელები

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში 2015 - 2017 წლებში ლიკვიდირებული იყო სულ 78 სტიქიური ნაგავსაყრელი, თუმცა პრობლემა კვლავ გადაუჭრელია და ქალაქ ზუგდიდის გარეუბნებში კვლავ ფიქსირდება ადგილები სადაც მოსახლეობა თვითნებურად ყრის ნარჩენებს (ძირითადად მდინარეების კალაპოტში).

მდ. ჩხოუმის სანაპირო

მოსახლეობის დაუდევრობით ინტენსიურად ბინძურდება მდ. ჩხოუმის ნაპირები სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით, რომელსაც ადგილობრივი დასუფთავების სამსახური შეძლებისდაგვარად წმენდს და გადააქვს ნაგავსაყრელზე. ზუგდიდს არ გააჩნია ოფიციალური ნაგავსაყრელი ინერტული ნარჩენებისთვის, რაც მუნიციპალიტეტისთვის ერთ-ერთ პრობლემას წარმოადგენს.

სტიქიური ნაგავსაყრელები პრობლემის აღმოსაფხვრელად მნიშვნელოვანია არაურბანულ დასახლებებში მოსახლეობის ცნობიერების დონის ასამაღლებლად ჩატარდეს თემატური საინფორმაციო კამპანიები.

ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება

ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიის (ამოცანა 5.2) შესაბამისად, ჩვენმა ქვეყანამ ქალაქის, მინის, მეტალის და პლასტიკის ნარჩენების რეციკლირების შემდეგ მაჩვენებლებს უნდა მიაღწიოს:

	2020 წლისთვის	2025 წლისთვის	2030 წლისთვის
➤ ქალაქი	30%	50%	80%
➤ მინა	20%	50%	80%
➤ მეტალი	70%	80%	90%

➤ პლასტიკი 30% 50% 80%

ქალაქ ზუგდიდში ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება არ მიმდინარეობ, თუმცა ზუგდიდის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის თანახმად (ამოცანა 3.1), 2020 წლისთვის მიღწეული იქნება ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიით გათვალისწინებული სეპარირების მინიმალური მაჩვენებლები, რისთვისაც მუნიციპალიტეტი გეგმავს საწყის ეტაპზე ურბანული ნაწილში ნარჩენების სეპარირებისთვის განათავსოს შესაბამისი კონტეინერები.